

MŪSŲ LIETUVA

NR. 45 (1580) — SEMANÁRIO — 1978 M. LAPKRITIS — NOVEMBRO 16 D. — 5,00
Rua Juatindiba, 20 (28) Caixa Postal 4421 — 01000 São Paulo, SP. Tel. 273-0338

VARDAN TOS LIETUVOS

Tokiu šūkiu prieš 30 metų ėmėsi iniciatyvos MŪSŲ LIETUVOS redaktoriai ir leidėjai. Ir steigė šį „lietuviškos krypties kultūrinį populiarų žurnalą“, kurio tikslas — „jungti visus lietuvius, juos drąsinti ir skatinti kovai už laisvos, nepriklausomos, demokratiniais pagrindais apsisprendusios Lietuvos atstatymą“.

Šiuo pačiu šūkiu ir to paties tikslo skatinami šiandien švenčiame šią Brazilijos lietuvių **SPAUDOS DIENĄ**. Šiandien, sakyčiau, turėtume stotis net su didesniu ryžtu ir karštesniu kovingumu, kadangi matom, kad ir po 30 metų (kai tokiu laikotarpiu daug net Afrikos tautų gavo nepriklausomybę), tamsaus bolševiko užgrobtos Lietuvoj lietuviškam žodžiui nėra laisvės — jis priverstas ar tarnauti dar didesniai Lietuvos pavergimui, ar, jei drįsta tiesą sakyti, turi slapsnytis, tartum būtų didžiausias tautos priešas, ir jei išėina viešumon, tai tik nelegaliu būdu (lyg kad Lietuvos užgrobimas būtų... legalu).

O mes čia, nors ir nesavoj tėvynėj, galime laisvai pasireikšti — tik reikia geros valios ir sujungtų jėgų. Ir galime — ir turime — kalbėti ne tik savo vardu, o ir už tuos, kurie neturi balso.

Todėl ši Brazilijos lietuvių **SPAUDOS DIENA** mus veda susimąstyti ir ryžtis.

I. Pirmiausia **GILI PAGARBA** visiems tiems, kurie prieš 30 metų ėmėsi iniciatyvos steigti šį laikraštį. Pagarba ir padėka ir tiems, kurie dirbo ir padėjo per šiuos 30 metų laikraščiu išsilaikyti.

II. **MŪSŲ LIETUVOS TIKSLAS**, pagal iniciatorius, ne duoti kasdienio nykaus vietinio kolonijos gyvenimo žinių ar „pletkų“, o jungti ir skatinti tautiečius į kovą už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę.

Ši **KOVA** turi pasireikšti, aišku, ne kardų, ne šautuvų, ir ne kokiais atominiiais ginklais, kurių mes čia niekuomet nesulauksim, o kiekvienam tautiečiui prieinamu — kultūriniu — būdu:

— stengiantis mokytis, vartoti, palaikyti savo tėvų bei senelių lietuvių kalbą šeimoj bei sueigose;

— lietuviškai ugdyti priaugančią kartą, konkrečiai jai perteikiant kitų pavydimą lietuvių kalbą, istoriją, kultūrą, papročius, gyvenimą;

— jungtis į religines, kultūrines, tautines lietuviškas organizacijas ir jose palaikyti lietuvių;

— plačiau supažindinti kitataučius su Lietuvos padėtimi ir jos reikalavimais bei aspiracijomis;

— jėškoti, kas keltų Lietuvos laisvės klausimą augštose valdžios, politikos, ekonomijos ir kt. sferose; šiam tikslui itin svarbu, kad lietuvių kilmės brazilų piliečiai stengtųsi užimti augštas politinio bei ekonominio gyvenimo vairavimo pozicijas...

III. **GILI PADĖKA IR BRAZILŲ ŽEMEI BEI TAUTAI**, kuri, kad ir svetimtaučiam, nedraudžia palaikyti tarp savęs ir tokius santykius, kaip kad savi maldos namai, savo kalba, savo spauda. Laik Dievas ją laimina ir saugo!

Betgi ir iš savo pusės skverbiasi sąmoningas ir griežtas **RYŽTAS** — neleisti patiems ir mūsų išėivijai nutausti (atsisakyti savo tėvų kalbos, papročių, kultūros, mus jungiančio spausdinto žodžio, žodžiu — lietuviybės);

— ugdyti supratimą ir sąmonę, kad mūsų lietuviškoji spauda tiek laikysis, kiek mes — **KIEK AŠ, JĄ PALAIKYSIU**: skaitydamas, užsiprenumeruodamas, platindamas, bendradarbiaudamas.

Tad dabar **KONKREČIAI**:

JAV Lietuvių Bendruomenė kasmet skelbia **SPAUDOS VAJŲ — TALKĄ**. Šiomet toks vajas paskelbtas nuo rugsėjo 1 iki metų galo — gruodžio 31 dienos. Lietuvių Bendruomenės daliniai imasi spaudą platinti, rinkti prenumeratą. Taip pat renka ir aukas lietuviškai spaudai paremti. Į šią talką įtraukia ir lietuviškų mokyklų mokinį, skiria jaunimui net premijas, kas daugiau surinks naujų skaitytojų, kas daugiau surinks aukų.

Tai vyksta **JAV**-bėse. O kodėl ir ne čia?

Ir čia, Brazilijoj, **MŪSŲ LIETUVOS** redakcijos, administracijos, laikraščio darbuotojų ir, sakyčiau, visos lietuvių kolonijos vardu skelbiam šią **ML PLATINIMO TALKĄ**.

Kviečiam **LB**-nę, visas organizacijas, mokyklas, jaunimą kibti į šią **MŪSŲ LIETUVOS PLATINIMO TALKĄ**. Nuo lapkričio (novembro) 19 iki gruodžio (dezembro) 31 dienos.

Susirinkę posėdy, kiekviena organizacija gali aptarti kaip ji veiks. Tik svarbu, kad neliktų nei organizacijos, nei pavienio lietuvi, kuris nesirūpintų, neplatintų, nepalaikytų, neremtų lietuviškos spaudos. Kitaip būtų ženklas, kad jis atsisako kovoti už Tėvynės laisvę. Tokį tauta dezertyru laikytų, o sąžinė turėtų tokiam prikišti, kad nepildo 4. D. Dievo įsakymo, kuris tėvo ir motinos asmeny įsako gerbti, mylėti ir ginti savo žemišką tėvynę.

Pr. G.

SPAUDOS ŠVENTĖ

"MŪSŲ LIETUVOS" 30-ies METŲ KELIAS

Pirmasis "Mūsų Lietuvos" numeris buvo išleistas 1948 metų sausio mėnesio 1 dieną. Taigi šių 1978-ųjų metų sausio mėnesyje sukako šio Sėjo Paulio lietuvių laikraščio 30-ies metų spaudos sukaktis, kurios proga šiandien yra paskelbta Spaudos Šventė. Jos pagerbimui ir atminčiai yra skiriamos šio numerio skiltys, o taipgi viešas lietuvių kolonijos Sėjo Paulyje paminėjimo aktas.

"M.L." laikraščio 30-ies metų laikotarpis, ištesėtas be vienos pertraukos, nedaug turi sau prilygstamų pavyzdžių savo amžiaus atžvilgiu tarpe visos eilės kitų lietuviškų laikraščių ir nei vieno kito tarpe tų, kurie buvo leidžiami Sėjo Paulyje.

Pereitų metų balandžio mėnesio 28 dieną pasirodė "M.L." laida, į kurią buvo įrašytas 1.500-asis bėgamasis eilės numeris. Ta proga buvo iškilmingai paminėtas šis nepaprastas lietuviškos spaudos ištvėrmės įvykis, kaip reikšmingas gyvastingumo ženklas lietuviškos išėivijos ir tremties gyvenime.

Pirmasis "M.L." numeris išvydo pasaulį, pasipuošęs dailininkės Vlado Stančikaitės-Abraitienės iliustruotu viršeliu, kur lietuviškų luostų raštų spinduliais pasidabinusiame dangaus skliaute laikosi keturios kregždės, išskleidusios savo sparnus, priglobdamos seną sodybą, ir tuo pačiu metu, ištiesusios savo kaklus, skverbiasi į neapėriamus dangaus tolius. Galima būtų išskaityti dailininkės mintis, perkeltas į viršelio paveikslą, pavaizduojant naujai išleidžiamo laikraščio gaires, nusitėsiusias nuo senos sodybos, paskendusios medžių pavėsyje, į tolimesias šalis, kad neštų lietuviško rašto žodžius visur ten, kur tos tolimosios sodybos sūnūs bus išėję į svetimuosius kraštus.

Pirmajame numery, kreipdamasi į skaitytojus, laikraščio Redakcija pradėjo savo vedamąjį straipsnį šiais žodžiais: "Vardan tos Lietuvos" .. ir čia pasisakė, jog: "Mūsų Lietuva" bus lietuviškos krypties kultūrinis populiarus žurnalas. Jo tikslas jungti visus lietuvius, drąsinti, skatinti už laisvos, nepriklausomos, demokratiniais pagrindais apsisprendusios Lietuvos atstatymą".

Tokį sau tikslą pasistatė "M.L." steigėjai prieš 30 metų: tokį pat tikslą ir tą pačią darbo kryptį tebelaiiko šios dienos "M.L." redaktoriai ir jos leidėjai

Laikraštis, kaip institucija, spiečia apie save didelį skaičių žmonių ir į "M.L." bendruomenės gretas, per tą ilgą metų eilę, įsijungė didelis būrys asmenų kaip bendradarbiai, rėmėjai, platintojai, rašytojai, komercinės propagandos klientai, korektoriai, raidžių rinkėjai, ir žinoma, patys skaitytojai, tiek čia Brazilijoje, Sėjo Paulyje, tiek daugelyje vietų kituose užsieniuose. D augelis iš jų jau išsiskyrė, atlikę savo talkos darbus; jų tarpe bus taipgi vardų kurių jau nebeturime gyvųjų tarpe. Jų atminčiai pridera ypatinga pagarba, kaip nuopelnas už dvasinį įnašą, kurį jie paliko kiekvienas savo atminčiai. Šito dvasinio palikimo mintys tebeatsispindi laikraščio puslapiuose, tol kol jo laidos tebežygiuoja neatsilikdamos nuo bėgamojo laiko.

Būtų reikalinga platesnio masto istorinė apžvalga, kad būtų galima išvardinti tiek asmenų, kiek yra užsitarnavę nuopelnų šio didelio darbo epepejoje, nuo 1948 iki 1978 jubiliejinių metų, nepalikant spragų prieš laikraščio istoriją. Neišvengiamai bus padaryta tokių paklaidų, apžvelgiant praeitus laikus prisiminimų ribose ir paliekant neužpildytas vietas tų asmenų, kurie betgi paliko savo pėdsakus, įrašydami savo pavardes į tarpą, tūkstančių lapų, suregistruotų į 30-ies metų laikraščio istoriją.

Žinoma, jog didžioji darbo našta teko pakelti laikraščio redaktoriams ir leidėjams. Jų pasiėventimo ir materialinių aukų dėka buvo ištesėtas spaudos laidos darbas, nesuklumpant, ir be pertraukos, nepaisant nevieną kartą ištikusių pavojų, pagrasiusių laikraščio egzistencijai, dėl lėšų stokos ar trūkumo asmenų, kad pakeistų pasitraukusius.

Kaip tai savaime yra suprantama, laikraščio likimas priklauso nuo savo pačių skaitytojų įnašo. Niekas geriau nežino, negu patys leidėjai, kokią pasyvią laikyseną užima skaitytojai, žinoma, paliekant išimtis, tiems skiriamo laikraščio atžvilgiu. Tokią padėtį geriausiai paaikšina patys "M.L." prenumeratorių skaičiai. Galima pasakyti, jog šie skaičiai niekad nepasiekė dešimt procentų čia, Brazilijoje, gyvenančių lietuvių skaičiaus. Dėl tos priežasties, turi būti skaitoma šiems skaitytojams juo didesnė atsakomybės dalis už laikraščio egzistencijos išlaikymą, – leidėjams – juo didesnė darbo našta, kad įstengtų sutelkti aplink save tuos skaitytojus, kurių vardą paskelbė atstovaujant prieš trisdešimt metų ir tebevykdo šį uždavinį šios sukakties proga.

"MŪSŲ LIETUVOS" leidėjai, redakcinė kolegija, bendradarbiai, spausdintojai ir paltinimo talkininkai 1950 metais. – Pirmoje eilėje iš kairės: dešinė, (sėdi); Jonas Antanaitis, Magdalena Vinkšnaitienė, Motiejus Tamaliūnas, Juozas Matelionis, kun. klebonas Pijus Ragažinskas, dail. Vlad Stančikaitė - Abraitienė. Antroje eilėje (stovi): Nelson Rossato, Kostas Ališauskas, Antanas Skrebys, Justinas Demikis, Henrikas Valavičius, K. Jūra, Bronius Šukevičius, Vytautas Vosylius, Bronius Guiga, Povilas Vonžodas, ir p. Bacevičius su sūnumi, dabartiniu ML atsakinguoju redaktoriumi.

ivairiais laikais buvo apie "M.L." susispietusių žmonių, kurie talkininkavo laikraščiui, prisidėdami prie jo platinimo ir ekspedicijos, rengiant spaudos šventes, netgi atliekant pačius spaudos darbus. Atskiru žodžiu turi būti jiems paskirta vieta, kad būtų pažymėta jų gera valia ir entuziazmas, kuris buvo pareikštas visos eilės metų bėgyje, nelaukiant kvietimo ir nepaliekant atgarsio savo paveldininkams. Juo labiau anų asmenų pavyzdys, pridengtas po praeities šydu, turėtų tarnauti akstinu šios dienos sukaktuvių liudininkams, kad įkveptų to paties, pasiryžimo tęstų savo spaudos bičiulių tradicijas, užtikrindama neužgesčiamą laikraščio šviesą sau ir savo vaikams.

"Mūsų Lietuvos" laikraščio svarbiausieji pradininkai, josios steigimo metais, 1947-ųjų metų išvakarėse, susibūrė apie prelatą **Pijų Ragažinską**, kaip svarbiausį šios idėjos iniciatorių, steigėją ir ilgametį jos redaktorių. Tarsi kaip savo kūrinio "neramioji siela", prelatas P. Ragažinskas pasikvietė sau į talkininkus keletą asmenų, neapsivildamas jų darbo jėga ir pastangomis, kaip tai parodė būsimų metų darbo vaisiai, užtikrindami laikraščio eigą be pertraukų ištesint jo laidos datas.

Šalia prelato P. Ragažinsko, reikia suminėti sekančius asmenis, kurie įsirašė į "M.L." istoriją kaip jos steigėjai. A. a. **Juozas Matelionis** prisidėjo savo lėšomis, kad būtų įsteigta spaustuvė, užtikrinanti materialines laikraščio leidimo sąlygas. Apart materialinės paramos "Mūsų Lietuvai", kuri ne vieną kartą pasitarnavo kaip jos išimtinis leidimo laidas, J. Matelionis pašventė visą savo laiką laikraščio reikalams, pagelbėdamas visais tais kritiškais momentais, kad jojo leidimas atsudurdavų j pavojus.

Dailininkas **Vladas Vijeikis** priklauso prie "M.L." steigėjų. Jo spaustuvėje išėjo pirmieji "M.L." numeriai. Nors ir per neilgą laiką, kadangi netrukus išvyko į J. Amerikos V-bes, dailininkas V. Vijeikis buvo "M.L." bendradarbis, kaip dailininkas, redaktorius ir rašytojas, palikęs savo laikraščiui daugelį grafikos meno darbų, kurie per visą eilę metų iki šių dienų tebepuošia "M.L." numerius.

A. a. **Motiejus Tamaliūnas** taipgi priklauso prie "M.L." steigėjų. Nuo pat pradžios steigimo metų, Motiejus Tamaliūnas buvo leidėjų būrelio narys, kur savo darbu ir lėšomis glaudžiai bendradarbiavo visuose laikraščio leidimo reikaluose, palikdamas savo vardą glaudžiai susietą su laikraščio istorija.

Bronius Šukevičius, grafikos specialistas ir "Grafica Lituania" savininkas prisiėmė į savo pareigas technišką laikraščio leidimo darbą. Šioje veikloje, nepaisydamas nepatogumų savo paties profesiniai sričiai, Bronius Šukevičius vykdė "M.L." spaudos darbus ir tuo būdu materialistiškai pasitarnavo "M.L." leidimui.

Dr. José Ferreira Carrato, didelis lietuvių kolonijos Brazilijoje draugas, apsiėmė atsakomojo redaktoriaus ir leidėjo pareigas, kurias išlaikė savo rankose iki 1500-ojo numerio laidos, išėjusio 1977 metų balandžio mėnesio 28 dieną. Dūdamas savo vardą, kaip "M.L." atsakomasis redaktorius, kad būtų išpildytos legalinės laikraščio leidimo sąlygos, Dr. J.F. Carrato viešai įsipareigojo politiniais Lietuvos Nepriklausomybės reikalais, kuriuos gynė ne tik per savo laikraščio skiltis, bet ir visomis kitomis progomis, dalyvaudamas įvairiuose Brazilijos lietuvių parengimuose.

Šalia aukščiau suminėtu "M.L." steigėjų ir leidėjų pirmaisiais jos laidos metais, visa eilė asmenų artimai bendradarbiavo su laikraščio rūpesčiais. Prelato Pijaus Ragažinsko bute vykdavo bemaž kas savaitę posėdžiai, kuriuose susirinkdavo šie bendradarbiai. Į jų tarpą priklausiusius galima paminėti pagal šias pavardes:

Dailininkė **Vlada Stančikaitė-Abraitienė**, palikusi "Mūsų Lietuvos" archyvui didelį meno turtą. Per pirmuosius dvejuosius laikraščio laidos metus, dailininkė papuošė savo originaliais grafikos darbais "Mūsų Lietuvos" viršelius, kurių kopijos dabina daugelio Brazilijos lietuvių butus iki šių dienų.

Redakcijos darbams talkininkavo **Jonas Antanaitis**, parašęs tais laikais "Mūsų Lietuvai" daugelį straipsnių. **Henrikas Valavičius** priklausė tuo laiku taip pat į redakcijos narių tarpą.

Rašytoja **Karolė Pažeraitė**, kuri per daugelį metų vykdė sunkų laikraščio korektūros darbą, ir kartu užpildė daugelį laikraščio skilčių savo korespondencijomis ir rašiniais.

Maždaug pora metų vėliau po to kai persikėlė į São Paulį, rašytoja **Halina Didžiulytė-Mošinskienė** įsijungė į redakcijos darbą, davusi "Mūsų Lietuvai" daug straipsnių ir kronikos rašinių. Poetai: **Magdalena Vikšnaitienė**, **Venancijus Ališas** (A. a. prelatas A. Arminas) ir **Klemensas Jūra**, iš pat pirmųjų metų praturtino savo kūriniais "Mūsų Lietuvos" puslapius.

Nebūtų įmanoma šios apžvalgos ribose išvardinti visus ano laiko "Mūsų Lietuvos" straipsnių autorius ir korespondentus, remiantis tik atminties daviniais. Jų tarpe, palikusį neišdildomą įspūdį yra prisiminama A. a. **Pauliaus Vonžodo** asmenybė. Jo novelė "Ten anapus",ėjusi per daugelį "Mūsų Lietuvos" numerių, sulaukė didelio literatūros pasisekimo, sužavėjusį skaitytojų dėmesį.

30-ies metų amžiaus laikotarpis daug sveria atskiro asmens privačiame gyvenime. Todėl nenuostabu, jog į "Mūsų Lietuvos" istorijos lapus patekusių asmenų jau visa eilė išsiskyrė su šiuo pasauliu. Taipgi pasikeitė jau kelis kartus "Mūsų Lietuvos" vadovų sąstatas, t. y. tų žmonių, kurių atsakomybės ir pasišventimo darbo dėka yra tęsiama laikraščio egzistencija, kitaip tariant, jo gyvybė, nepriklausanti nuo jo atstovaujančių asmenų likimo.

"Mūsų Lietuvos" 30-ies metų sukaktuvių nuopelnais didžiuojasi **Brazilijos Lietuvių Bendruomenė**, kaip jo šeimininkas. Tuo pačiu metu, ši Bendruomenė neša ant savo pečių neapkainuojamos moralinės atsakomybės vertę, kurią ji yra skolinga savo laikraščio redaktoriams, kurių asmenų pastangomis realizuotas viešo gyvenimo įvykis, šių sukaktuvių kaltininkas.

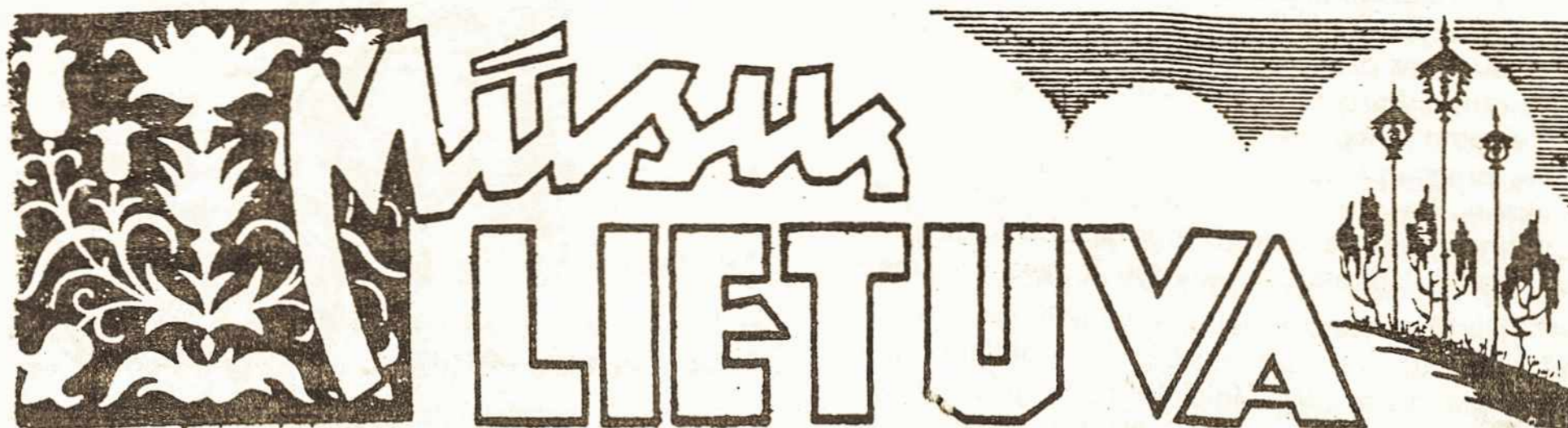
Skaičiuojant pagal metų eilės bėgį, pradėdant nuo 1947-ųjų metų, "Mūsų Lietuvai" vadovavo šie redaktoriai. Iš jos steigėjo ir ilgamečio redaktoriaus, Prelato Pijaus Ragažinsko rankų, perėmė šį darbą **Jezuitas Tėvas Jonas Kidykas**. Jam talkininkavo per visą eilę metų neužmiršamos atminties A. A. **Jezuitas Tėvas Jonas Bručikas**, pasiėmęs sau administratoriaus pareigas. Vėliau šias pareigas prisiėmė **Jezuitas Tėvas Petras Daugintis**, o šalia jo atsistojo, kaip redaktoriaus ir administratoriaus pagalbininkas **Jezuitas Tėvas Antanas Saulaitis**, palikęs lietuvių kolonijai S. Paulyje vieną iš šviesiausių paminklų.

Kaip sekantis ir dabartinis "Mūsų Lietuvos" redaktorius, pasiėmęs šias pareigas, išvykus Tėvams Jezuitams iš São Paulo, yra kunigas **Pranas Gavėnas**, Lietuvių Saleziečių Ordino narys ir Lietuvių Šv. Kazimiero parapijos klebonas. Administratoriaus pareigas eina šiuo metu kunigas **Stasys Šileika**, taip pat salezietis. Į šių asmenų rankas yra São Paulo lietuviškosios visuomenės šventa pareiga sudėti visą moralinės ir materialinės paramos jėgą, kad galėtų pateisinti savo viltis, patikrinant ateities metams tą pačią laikraščio gyvastingumo ištvėrę.

1500-ojo "MŪSŲ LIETUVOS" išleidimo proga buvo pristatytas naujasis "Mūsų Lietuvos" atsakomasis redaktorius ir leidėjas, atsakingas prieš Brazilijos Valdžios istaigas. Šias pareigas pasiėmė **Vytautas Bacevičius**, lietuvių šeimos sūnus ir baigęs čia Brazilijoje, aukštuosius mokslus. Šia proga jis pakeitė šiose pareigose **Dr. José Ferreira Carrato**, kuris atstovavo su didele garbe šiam lietuvių laikraščiui nuo pat įsikūrimo datos.

Henrikas Valavičius

1978 m. lapkričio 5 d.

MŪSŲ LIETUVA

DVISAVAITINIS LIETUVIŠKOS MINTIES LAIKRAŠTIS

1948 (I m.)

São Paulo (Brazil) Sausio 1 d. (Janeiro)

Nr. 1

1948

1978

ML PASIKALBĖJIMAS SU BRONIU SUKEVIČIU

M.L.: Pone Šukevičiau, Tamsta prieš 30 metų pradėjai spausdinti M. Lietuvą. Ar sunkus buvo tas spausdinimo darbas?

Šukevičius: Buvo sunkus, nes kai pradėjom, mes darėm žurnalą M. Lietuvą du kart per mėnesį ir buvo rodos, apie 30 ar 32 puslapių žurnalas.

ML: O kodėl buvo dvisavaitinis?

Šukevičius: Dvisavaitinį leidom užtai, kad buvo kitų laikraščių. Buvo Žinios ir kiti laikraščiai, tai mes padarėm žurnalą.

M.L.: O kada tapo savaitinis?

Šukevičius: Rodos po 2 metų, tikrai neatsimenu.

M.L.: Kaip buvo pradžia? Kaip atėjo mintis leisti žurnalą?

Šukevičius: Mintis atėjo Vladui Vijeikiui; jis čia buvo tai ir kleboną Ragažinską prikalbėjo; kun. Ragažinskas Juozą Matelionį: aš dirbau spaustuvių, tai jie mane pasikvietė. Visi trys ir paskui keturiose darėme posėdžius ir susitarėm, vardą išrinkom ir pradėjom.

M.L.: Kur buvo spausdinama? Ar toj pačioj spaustuvių?

Šukevičius: Ne. Mes pradžioj spausdinom a.a. Antano Pavilionio namuose; tais laikais buvo Rua Venda Nova.

M.L.: Ar jis turėjo kokias mašinas?

Šukevičius: Ten nieko nebuvo, mes patys pirkom mašinas, raides ir ten įsikūrėm jų namuose; paskui po metų jam reikėjo patalpų, tai mes atsikraustėm čia, ant Avenidos.

M.L.: Kiek ilgai čia spausdinot, šitoj spaustuvių?

Šukevičius: Atrodo iki 1971 metų. Man atsitiko nelaimė — mañe suvažinėjo mašina, sulaužė koją, ir tada negalėjo spausdinti be manęs, nebuvo mašinistų, nors kam rinkti buvo. Tuo sykiu Tėv. Bružikas vežė pas Bumblij, bet matė, kad sunku vežioti, tai tada jie nupirko mašinas ir pradėjo jie leisti.

M.L.: Tai jie pradėjo su maža offset?

Šukevičius: Taip, Offset.

M.L.: Jūs dabar pensininkas; kaip Jums atrodo spauda dabartinė ir pirma? Pirma buvo linotipų?

Šukevičius: Mes rinkom rankom. Labai sunkus darbas, su rinkėjais sunku. Šiandien, jeigu tokį laikraštį daryti kaip mes darėm 6 ar 8 psl. didelio formato, reikėtų linotipų, nes rinkėjų nėra. Šitokiu būdu kaip Jūs dabar darote offsetu, tai daug lengviau.

M.L.: Fotografijas Jums irgi reikėjo daryti?

Šukevičius: Mes klišes darėm. Pradžioj daug mums padėjo Vijeikis: Jis net klišes padarydavo, piešinius, nupirkdavo zinką, išdegindavo, arba iš linoleumo išpjaustydavo, paskui pamokino menininkę Stančikaitę, tai dar ir viršelius ji padarydavo, dar ką nors parašydavo ir pritaikydavo ką nors vidury žurnalo.

M.L.: Labai gražiai buvo anksčiau, gerai išeidavo, kadangi seniau daug žmonių dirbdavo, pav. rašydavo Vinkšnaitienė, Mošinskienė, Karolė Pažeraitė ir kiti.

Šukevičius: Redaktoriams tada buvo daug lengviau, spaustuvei tai tas pats.

M.L.: Kas buvo pirmas redaktorius?

Šukevičius: Kun. Ragažinskas. Nors Vijeikis viską tvarkė daugiau, bet šiaip visą laiką redaktorium buvo kun. Ragažinskas.

M.L.: Kitas klausimas: Ar Jūsų spaustuvių buvo spausdinami ir kiti lietuviški laikraščiai, kurių, kaip žinome, S. Paule ėjo net keli.

Šukevičius: Ne. Mes tik M.L. spaudėm, kiti spausdino kitur. Buvo Uckus, Žinios pas Bumblij, Rytas.

M.L.: O kas Gintarą spaudė?

Šukevičius: Gintarą — Bumblys.

M.L.: Jūs sakėte, kad Jūsų spaustuvių sustojot spausdinti M.L. 1971 metais.

Šukevičius: Rodos 1971 metais, kai man koją sulaužė — gulėjau beveik metus laiko ligoninėj, tai surinkti buvo kam, bet nebuvo kam spausdinti.

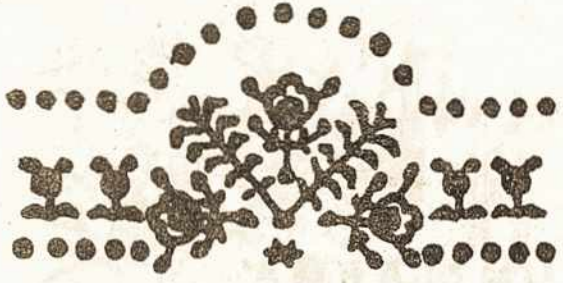
M.L.: Ar Jūs žinote, kaip Jėzuitai įstengė gauti tas mašinas? Juk labai brangios tos mašinos, tas offset, paskui rinkimo mašinėlė.

Šukevičius: Žinau, kad Tėv. Kidykas ir Tėv. Bružikas atėjo pas mane, lovoj dar gulėjau. Kadangi išeities nėra, tai sako, mes perkam mašinas, rašomą ir spausdinimo ofsetą. Jie brangiai mokėjo, nors tais laikais buvo pigiau. Tai su offsetu jie paskui pradėjo spausdinti M.L.

Aš nežinau, ar Mūsų Lietuvą negalėtų dabar spausti kaip spausdina lapus pavienius — ar negalėtų spausti sulenkiamus, nors mažo formato, bet sulenkiamus. Būtų daug gražiau. Toks pat formatas, tik tai sulenkiamas, daug įdomiau būtų, arba susegant per vidurį, arba nei susegimo nereiktų, pav. 4 lapai 8 puslapiai.

M.L.: Tik su ta mašina spausdinti taip negalima, reikėtų pirkti popierį sulenkta.

Šukevičius: Namie reikėtų supjaustyti, sulenkti. Mes taip daryda-

Didžiai Gerb. Kun. Gavėniui,
„Mūsų Lietuva“ redaktoriumi.

Mano nuosirdžiausi sveikinimai
minint „Mūsų Lietuva“ savaitraščio
30 metų sukaktį ir linkėjimas,
kad toji „lietuviškoji krivulė“
ir ateityje ilgus metus lauksytų
lietuvių pastoges ir jos sviesa
vis gairintų lietuvių sielą.

Su pagarba
Vlada Stančiūaitė
Abraitienė

1978-X-14
Cleveland, OHIO
U.S.A.

vom, vieną puslapį. paskui kitą atspaudi, paskui išlenki, kada praktika yra, tai greit tas išlenkimas ir sulenkimas, ir mes tada spaudėm 1.000 egzempliorių.

M.L.: Jūs turite aplankyti mūsų spaustuve.

Šukevičius: Aš jau aplankiau kai Tév. Bružikas ir Tév. Kidykas dar buvo, kada pradėjo, tai aš buvau.

M.L.: Mes galvojam, kad reikėtų tas mašinas atnaujinti ir laikraštį padaryti geresnį. Norėčiau Jūsų klausti, ar apsimoka keisti?

Šukevičius: Šiandien neapsimoka rankom rinkti raides – nėra rinkėjų; o rankom surinkti vieną puslapį. tai reikia dviejų žmonių – barstyti ir rinkti. Jeigu bent linotipas būtų, tai su linotipu dar galima, bet kitokiu būdu rankom rinkti čia jau neįmanoma.

M.L.: Linotipas brangiai išeina vistiek.

Šukevičius: Linotipas brangiai kainuoja ir jam reikėtų duoti daug darbų; vien tik laikraščiui neapsimoka, labai brangu.

M.L.: Apsilankykite pirmadienio vakarą, kada spausdiname; pažiūrėsite, duosit kokį patarimą.

Šukevičius: Būtų įdomu. Aš vistiek noriu pažiūrėti, ar neišeitų sulenkiamas laikraštis. Reikės nuvažiuoti kada yra Jūsų mašinistas, kada spaudžia. Aš turiu laiko – galėčiau nuvažiuoti padėti puslapius, tekstus, kolūnas sutvarkyti. Aš tą nusimanau, 50 metų kai žmogus dirbi spaustuvej. Aš Lietuvoj pradėjau spaustuvej dirbti. Dirbau Kaune Šv. Kazimiero Draugioj. Mano pradžia ten. 12 metų jėjau ten dirbti. Kai ėjo laikraštis „Laisvė“, tai reikėjo cenzūrai nunešti, kai kada reikėdavo straipsnius Prez. Semotožai nunešti peržiūrėti; be to dar barsydavau. Tai tokia mano pradžia buvo iki 1926 metų. 1926 metais išvažiavau.

M.L.: Jūs jau pasakėt dėl ko nustojoj spausdinti, reikalui esant ar Jūs dar išstengtumėt spausdinti Jūsų spaustuvej lietuvišką savaitraštį.

Šukevičius: Ne. Dabar jau neduotų, kadangi nėra rinkėjų. Atspausiti galima, bet rankoms surinkti neįmanoma.

M.L.: Kokie yra dabartiniai Jūsų spaustuves darbai?

Šukevičius: Aš spaustuve dabar pardaviau ir jie tikrai komercinį darbą dirba.

M.L.: Dabar mes minime ML-vos 30 metų. Gi vietoj kad kiltų, prenumeratorių skaičius vis mažėja. Ar neturite kokią mintį, kaip būtų galima atgaivinti skaitytojų skaičių?

Šukevičius: Aš manau kad mažėja, todėl kad senesni žmonės miršta, o jauni neskaityto, arba skaito ir nesupranta, nes jau nimas, vaikai, jau anūkai dauguma nemoka lietuviškai.

M.L.: Ką Jūs manote jeigu leistumėm vieną dalį portugališkai?

Šukevičius: Dalį portugališkai gal patrauktų daugiau jaunimą, gal skaitytų daugiau, gal mokytųsi ir lietuviškai.

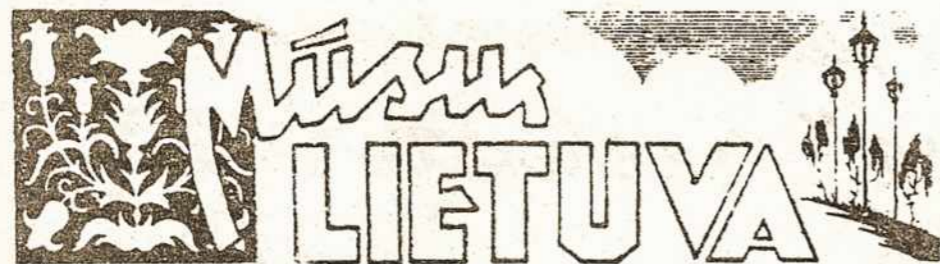
M.L.: Mačiau, kad seniau buvo daug skelbimų, o dabar skelbimų visai nėra.

Šukevičius: Skelbimai anksčiau padėdavo apmokėti išlaidas. Mes turėjom žmonių, kurie dirbo didelėse firmose. Tokia kaip Fordas, jėdavo skelbimą, tai apmokėdavo visą numerio išleidimą. Daugiau dėdavom puslapių ir visi skelbimai būdavo apmokami.

M.L.: O dabar šitie lietuviai, kurie turi krautuves, ar jie anksčiau skelbdavosi?

Šukevičius: Skelbdavosi krautuves mažiau. Prieš Kalėdas ar prieš kokias šventes, tai vis jėdavo skelbimą, sveikinimai visada būdavo apmokami. Dabar nėra žmonių, kurie surinktų reikiamus skelbimus. Žmonės neatsisako, tik reikia turėti asmenį.

M.L.: Labai ačiū už pasikalbėjimą.

Beatriz Bacevičius

A IMPRENSA LITUANA NO BRASIL

O povo lituano é conhecido como amante da sua imprensa, pois apesar das dificuldades materiais que sempre existiram, ele sempre apoiou e ajudou mesmo com sacrifícios a sua imprensa.

E esse mesmo amor foi verificado também entre os lituanos do Brasil. Embora estes recebessem livros e revistas diretamente da Lituânia, logo cedo começaram a se preocupar com a sua imprensa lituana local.

Um grande problema que surgiu como obstáculo para o crescimento da imprensa lituana no Brasil, foi a falta de pessoal especializado, além dos problemas materiais.

O primeiro jornal lituano no Brasil apareceu em 1929, e chamava-se "Lietuvis Brazilijoje", que mais tarde ficou sendo apenas "Lietuvis", e que sobreviveu até o começo da II Grande Guerra Mundial.

Também existiram os jornais "Sėkmadienio lapelis", "Naujienos", "Lietuva", "Jaunųjų Žiedas", "Garsas", "Širšė", que pouco duraram e poucas marcas deixaram.

Pouco antes da II Guerra Mundial, no Brasil existiram 3 jornais lituanos semanais:—

— 'Lietuvis' — redator jornalista Stasys Vancevičius. Tinham grandes possibilidades materiais e pessoal intelectual trabalhando, mas não tiveram muitos progressos, por se dirigirem a um pequeno número de imigrantes. Se separaram logo que começou a guerra.

— 'Brazilijos Lietuvių Aidas' — redator jornalista Ant. Dutkus. Era um grupo numeroso e ativo trabalhando também nas atividades culturais. Pouco depois da guerra iniciada, se afastaram.

— 'Šviesa' — redator kun. Al. Arminas. Uniu muito os imigrantes mais católicos e intelectuais. Depois de extinguido, daquele grupo que o formava. Sobraram a Lietuvių Katalikų Bendruomenė, šv. Cecilijos choras, Parapija e Brolijos; e com a ajuda de dois padres jovens e enérgicos: Kun. Arminas e kun. Ragažinskas, não morreu, a atividade católica dos lituanos, mas ao contrário estava bem viva na Igreja, Irmandades Católicas e na Escola Lituana da paróquia. A este grupo se uniram lituanos mais conscientizados, e com o fim da guerra, retomaram as aulas lituanas, e ainda fundaram o jornal 'Mūsų Lietuva' que vem até nossos dias.

Sob o controle e apoio material do Sr. Aleksandro Bumblis, foi fundado o jornal "Žinios", que conseguiu sobreviver por muitos anos.

O grupo de esportes "Lituânia" também por algum tempo tinha o seu jornal jovem "Viltis".

A publicação de livros lituanos no Brasil também foi muito difícil embora existissem, algumas publicações de pouca importância. O não crescimento das editoras lituanas no Brasil, se deu por falta de união dos próprios lituanos, e também por falta de pessoal especializado.

Apesar de tudo, após a guerra, a imprensa lituana renasceu aos poucos, mas como todos sentiam que era um pouco tarde. Os mais velhos se afastaram do trabalho, e alguns morreram. A tiragem era muito pequena, e os leitores pouco numerosos. De "três jornais": 'Žinios', 'Garnys' e "Mūsų Lietuva", somente este último sobreviveu, graças ao trabalho, dedicação e esforços dos Padres Jesuitas. O jornal é mantido por voluntários que semanalmente assinam um

Iš Niterói laikraščio LIG, 22.6.1978

Entrevista

GINA BOLECKIS:

"A SÁTIRA É UMA ARMA"

(Entrevista kiek iškarpyta)

Recentemente, um texto de humor publicado num jornal local, prendeu a atenção do leitor niteroiense em torno de um nome: GINA BOLECKIS. O texto, intitulado UM RATO SUBVERSIVO, mais do que ferir com um humor forte e direto, revelou o talento de uma escritora que sabe brincar com as palavras e situações, atingindo o público com certa malícia, porque como ela mesma diz, "a sátira é uma arma enorme. Acho que é meu dever como escritora, combater com a arma que tenho". É dessa "arma" que ela nos fala aqui, pois apesar do seu nome, sotaque e jeito estrangeiros, Gina Boleckis deixa transparecer no 'bate-papo, porque eu adoro bate-papo', todo o seu dengo pela terra, principalmente por Niterói, 'onde moro há 26 anos', quando esclarece que "hoje já estou mais por dentro dos interesses brasileiros".

Gina Boleckis, ou apenas D. Gina, como é chamada carinhosamente pelos que a conhecem no Bairro de São Francisco, nasceu na Rússia, com 2 anos de idade voltou para a Lituânia, de onde saiu ainda jovem, instalando-se definitivamente em Niterói, onde mora há 26 anos. Afirmando que "estou mais em Niterói do que na Europa", Gina Boleckis deixa surgir claramente, na sua vida literária, toda uma paixão pela cultura latina, desde que chegou ao Brasil. Afora um prêmio ganho na Argentina, com um trabalho, sobre o centenário da morte do pacificador Mahatman Ghandi, e o lançamento, também na Argentina do livro PRIPRASTI (É Possível Acostumar à sua Própria Mulher), de crônicas e poemas, escritos em língua lituana, toda a obra atual de Gina Boleckis está voltada para "os nossos males sociais", como carestia, inflação, filas e mesmo político, que é uma consequência desses males".

Até onde a sátira pode atuar nesse estado de coisas?

— A sátira é uma arma enorme. Acho que é meu dever, como escritora, combater com a arma que tenho. Ridicularizando fica mais fácil dizer tudo. Num artigo que deverá ser publicado em breve, chamado O Pesadelo, falo por exemplo, da Burocracia que existe dentro da Prefeitura de Niterói, onde as funcionárias passeiam pra lá e pra cá, sem ter o que fazer. Como diz o título, esse foi um sonho que tive, então bolei a situação. Muitos vão achar o texto engraçado e aí é que está a sua força, porque pensam que a gente está brincando, quando na verdade expomos o lado sério das coisas.

"numero especial", apesar dos deficits. Este ano o jornal completa 30 anos de existência, e é lido ainda por número razoável de lituanos do Brasil. Os velhos estão aos poucos desaparecendo, e a juventude, ou melhor, a pequena parte da juventude que entende o lituano, não dá a devida importância para a imprensa lituana.

E todos sabemos, que se este último jornal se extinguir, vai ser muito difícil também sobreviver as outras atividades culturais lituanas que ora funcionam.

FÁBRICA DE GUARDA-CHUVAS

Guarda chovas de todos os tipos, para homens, senhoras e crianças. Mini-sombrinhas, tipo italiano e alemão.

Vicente Vitor Banys Ltda.

Inscr. Estadual: 104.519.617

C.R.C.80.882.909/001

R. Coelho Barradas, 104
V. Prudente

Fones:274.0677 - (Res.274.1886)
São Paulo

Tautiet, neužmiršk, kad lietuviškas laikraštis
reiškia tiek pat, kiek du korpusai lietuviškos armijos.

Pavyzdys – vaizdelis iš kadaise ML-voj spausdintos atkarpos. Autorius Povilas Vonžodas, jau pasimiręs bene prieš 10 metų

– Kaip taip? Išpraustėt visas sagas ir kabliukus, kaip aš čia visą laiką kelnes turėsiu nešiot saujoj – protestavo Mykoliukas.

– Priprasi. Sagų jam dar čia prireikėjo. Buržuazinė prabanga... Eik pirmyn, čia į kairę, – įsakė vienas iš prižiūrėtojų, stumdamas priešais save Mykoliuką.

– Duokš sekantį, – įsakė vyresnysis, kai Mykoliuko 'priėmimas' buvo užbaigtas.

Iš spintos – karsto beveik repečkomis, atbulas, kaip vėjas, stenėdamas ir drebėdamas visu kūnu, kokį keturiasdešimt su viršum metų vyras.

Jis buvo apsirengęs puikia mėlyna eilute, geltonais chrominiais pusbačiais, šilkiniais marškiniais.

Nusirenk, – buvo įsakyta jam.

– Kodėl turiu nusirengti? – pasiteiravo iš karsto išleistas vyras, – kaip jūs turėjote teisę mane laikyti toje dėžėje?

– Girdi ką tau sakau, ar ne. – ryktelėjo užpakalyje stovėdamas enkavedistas, smogdamas pastarajam gumine lazda per pakaušį.

Smūgis buvo toks stiprus, kad suimtojo galva suškambėjo, tartum, tuščias puodas. Jis griebėsi rankomis už galvos ir svyrudamas į šonus žemgė pora žingsnių pirmyn, griūdamas visu kūnu ant priekyje stovinčio enkavedisto, kuris jam smogė kumščiu pasmakrėn.

– O Jėzau. – sustenėjo suimtas ir griuvo, kaip kaladė, ant cementinių grindų.

– Kelkis, tu amerikoniškas kiaulė, – spirdamas gulinčiam į užpakalį, kriokė enkavedistas.

Suimtas raginamas enkavedisto bato smūgiais į užpakalį ir į nugarą pradėjo keltis. Jis šiaip taip, kratydamas į visas puses galvą, pasikėlė ant keturių, paskui stenėdamas išsitiesė. Jo lūpos ir nosis buvo kruvinos.

– Nusirenk. – pakartotinai jam buvo pasakyta. Suimtas daugiau jau nieko neklausinėdamas ir nesipriešindamas, vykdė viską kas jam buvo liepiama.

– Pavardė? – klausinėjo už stalo sėdinti mašininkė.

– Ček. Džon Ček. – atsakė suimtas.

– Kaip? Čia parašyta Jonas Čekaitis. – pasakė mašininkė vartydama popierius.

– Bet aš amerikonas. – mėgino aiškintis Džon Ček. – Aii, sustenėjo jis, kai užpakalyje stovėjęs enkavedistas šveitė jam gumine lazda per sprandą naują smūgį.

– Atsakinėk teisingai.. Ką čia durnių ieškai. Aš tau parodysiu Džon Ček. Vadinkis taip, kaip tavo tėvas vadinosi. Gal pamiršai? Tai čia yra geriausias vaistas atminčiai sugražinti – pauostyk – paaiškino

enkavedistas pakisdamas Džonui po nosim guminės lazdos galą

– Kur gimei? – klausia toliau mašininkė.

– Vievio miestely.

– Kada iš Lietuvos išvažiavai?

– Tūkstantis devyni šimtai dvidešimts trečiais metais.

– Pas ką atvažiavai ir kodėl?

– Brolio aplankyti ir tėvo palikimo atsiimti.

– Kur brolis?

– Į Sibirą ištremtas.

– Ne į Sibirą ištremtas, bet išvykęs praktikos darbams atlikti į draugišką SSSR respubliką – paaiškindamas enkavedistas iš naujo smogė Džonui lazda per galvą. – Nepamirši?

– Ne, nepamiršiu. – atsakė Džonas, net pritūpdamas nuo gautojo smūgio.

Kada visi įžanginiai formalumai ir apklausinėjimai buvo baigti, enkavedistas pasirausęs gulinčioje kanpe skudurų krūvoje, numetė Džonui utėlėtus marškinius, suplyšusį švarką kelnes, kažkokias suskilusias klumpes ir liėpė apsirengti.

– Bet čia ne mano. Mano eilutę štai, šitas ponas laiko susisukęs po pažastim, – mėgino dar kartą Džonas protestuodamas aiškinti.

– Nepamiršk, kad čia ponų nėra. Visi esame draugai. Čia draugų sąjunga. Nepamiršk. Nepamiršk. – įtikinėjo per sukąstus dantis enkavedistas, vanodamas Džoną gumine lazda kur pakliuvo, per pečius, galvą ir rankas. – Nepamirši? – paklausė enkavedistas šluostydamas savo suprakaitavusį sprandą.

– Dabar jau žinosiu. Nepamiršiu, draugas. – mėgindamas išspiauti iš burnos kraują atsakinėjo Džonas.

– Aš tau ne draugas, o pilietis esu. Tu esi areštuotas nepamiršk. Nepamiršk. – užbaigė aiškinti enkavedistas, dar pridėjęs keletą guminės lazdos smūgių.

Kada Džonui Čekui buvo viskas iki mažiausių smulkmenų išaiškinta, kaip to reikalauja VKP (b) istorija ir programa, ir jis tuos paaiškinimus gerai sau galvon įsidėjo, kalėjimo budėtojas davė įsakymą:

– Kamera Nr. 23.

Džon Ček metęs paskutinį žvilgsnį į savo geitonos odos liuksusinį čemodaną stovintį prie stalo, nuėjo enkavedisto stumdomas, pagal budėtojo nurodytą adresą, į kamerą Nr. 23.

Kada kameros durys žvangėdamos užsitarė, Džon Ček kiek pastovėjęs prie durų atsirėmė pečiais į sieną ir pamažu, suspaudęs delnais smilkinius susmuko, atsisėsdamas prie sienos.

Mykoliukas, sėdėjęs su kitu vyru ant kabančios lovos antroje kameros pusėje, atsistojo ir laikydamas saujoj kelnes, pamažu priėjęs prie susigūžusio Džono paklausė:

– Pasakykit, jūs irgi šiandieną tik pirmą kartą čia patekote?

– Yes Sir. – pramurmėjo Džonas.

Vlado Vijeikio knygos "Saigūnas" viršelis

SUSIPAŽINKIM

SU "SAIGŪNU"

Nors knyga "Saigūnas" buvo išleista prieš pusantų metų, tačiau mažai kas ją yra skaitęs. Tai istorinė apysaka, parašyta ir iliustruota v.s. Vlado Vijeikio.

Šią knygą perskaičius, grįžti į gilios senovės laikus, į lietuvių kunigaikščių dvarus, į jų kovas su kryžiuočiais.

Knygos jaunas didvyris, temperamentingas Saigūnas, ne tik pakliūna bėdon per savo karštą būdą, bet savo gudriu galvojimu ir sugebėjimu atlieka sunkius bet nuotykingus uždavinius kunigaikščiui Gediminui.

Vaidžiai aprašyta jo nuotykių Gedimino pilyje, žygyje į prūsų žemę kartu su tėvu Visminu ir jo draugu Jūragiu, jo pavykę uždaviniai – išgauti prūsų paslaptis apie nematytus ginklus, ir, laimingu sutapimu, atradimas ir pargabenimas Lietuvos seno karžygio Vaišilgo sūnaus Vygando, išvežto prūsų žemėn belaisviu.

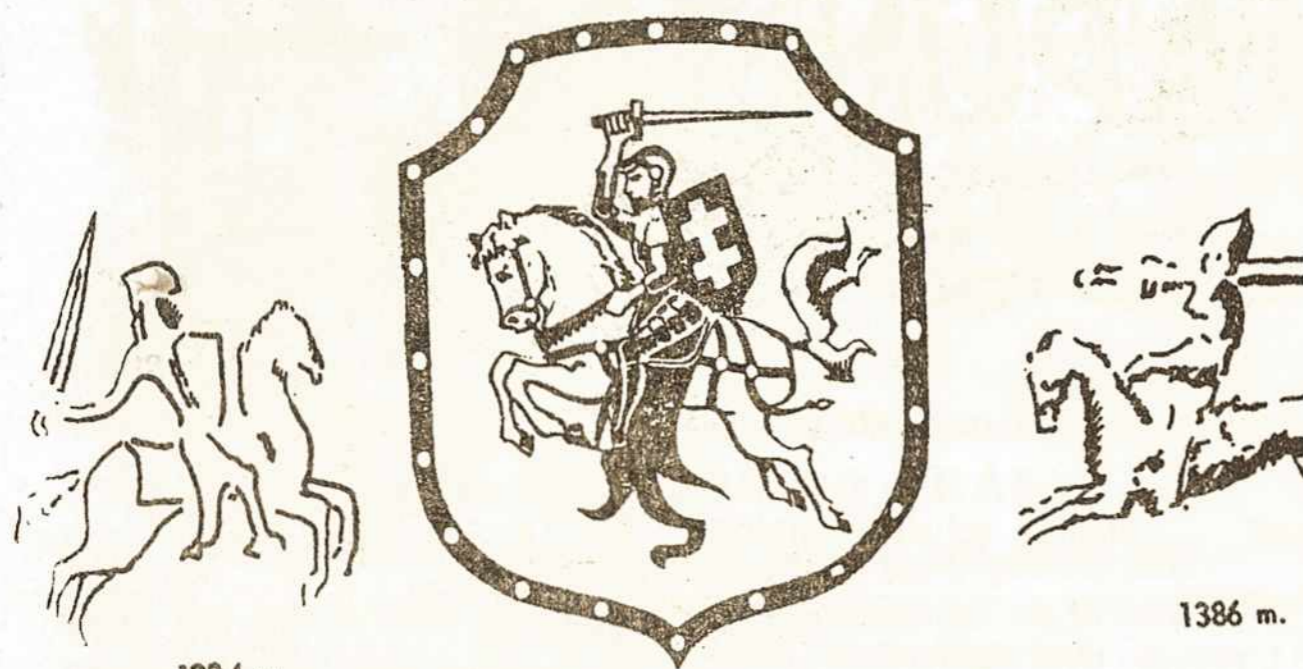
Ši knyga ypač tinka jaunimui, nes parašyta vaidžiai ir lengvai skaitoma. Tai būtų graži dovana mūsų skautiškam jaunimui.

Knygą įsigyti galima pas spaudos platintojus, ar pas patį autorį V. Vijeikį, 4346 So. Western Ave., Chicago, Ill. 60609.

B.K.

Auka paremk lietuvišką spaudą nes ji palaiko mūsų tautinę gyvybę!

1224 m.

1386 m.

Literatūros ratelis rengia mėnesinius popiečius tai vieno, tai kito tautiečio bute, su paskaitom, studijom, pašnekesiais. Čia adv. Ant. Gaulios (iš Rio) studija, skaityta Lietuvos kariuomenės minėjimo proga 1977 m.

AR LIETUVOJE TURĖJOME IMPERATORIUS?

Štai nepaprastai įdomi istorinė tema. Bet netik įdomi, ji ir aktuali. Kadangi šiandien mes jau esame geriau įsigilinę į mūsų praeitį ir jau nebesiremiam vien kaimynų rašytojų⁽⁶⁾ kronikomis ar šiaip duomenimis, kuriuos jie davė Lietuvos istorijai ir istorijos iniciatoriams, kaip reikalingus ir pirmuosius istorinius įvykius pažymėtus Europos literatūroje. Aišku juk, toji medžiaga yra surinkta iš pasaulio šaltinių kaip ir jų referencijos apie Lietuvą. Tai buvo kaip tik pirmasis kelias mūsų tų laikų autoriams suformuluoti ir aprašyti Nepriklausomos Lietuvos jaunimui jos didžią praeitį.

Bet, deja, tie šaltiniai yra iškreipti, tendencingi, neigiami ir netikslūs. Ypatingai iš lenkų pusės, kurių rašytojai, bene visuomet, kalba apie Lietuvą ir lietuvius kaip atsilikusius, tamsius, be jokios kultūros žmones, ir ne kaip apie tautą, o kokią tai "gentį" ar šiaip bereikšminga "kiltis".

Tas panašiai ir iš rusų pusės, kurie mėgino amžinai surusinti lietuvius. Vokiečiai, savo referencijose, irgi mums nerodo simpatijos ir laiko lietuvius paprastais gerais kaimiečiais.

Bet šiandien jau turime, netik okupuotoje Lietuvoje, bet ypatingai laisvame pasaulyje, keletą mokslininkų, rašytojų istorikų, antropologų, kalbininkų ir archeologų, kurie išnagrinėjo visas mokslo sritis. Todėl šiandien, be jokių skolinimų, nulipdėm tą mūsų žilą praeitį, netik per kalbotyrą ir morfologiją, kurios suteikia mokslininkams geriausius istorijos šaltinius, bet ypač per archeologiją ir, aišku, visas kitas mokslo sritis. Mes jau išbridom iš gilios senovės mūsų pačių pastangomis ir, priėję prie pirmųjų Lietuvos valdovų, kada jau prasideda Lietuvos visų žinoma istorija, atveriam akis nustebę, jog Lietuva nebuvo ir nėra taip jau mažutė ir kad ji, kaip tauta, jau XI-me, o ypatinai XII-me amžiuje, pasižymi kaip politiniai organizuota valstybė, nors dar išsidalinusi tarp keleto valdomų rankų, nesuvienuota. Tik XIII-to amžiaus pradžioje Lietuva iškyla, kaip galinga nacija⁽²⁾. Reikia nepamiršti, kad baltų⁽³⁾, prie kurių priklausė lietuviai, valdoma sistema buvo respublikinė⁽⁴⁾, kitos valdymo sistemos jie nepažino. Jų šiaurės kaimynų, finu-ugrų, su kuriais lietuviai sugyveno beveik visuomet taikoje, valdomoji sistema irgi buvo panaši. Tik kai slavai pradėjo juos stumti į Pabaltijo pakrantes, iš šių susipažino su bendru žemės valdymu; šie pastarieji turėjo IX-me amžiuje vadinamus „bajorus" arba valdytojus⁽⁵⁾, kurie užsiimdavo plėšikavimu, ypač rytų slavai, kurie buvo pusiau nomadai-klajokliai, nebuvo pasiekę baltų kultūros, kadangi šie jau per amžius dirbo žemę, buvo sėsliai.

Normanų okupacijos laiku baltai (lietuviai) išgirdo titulą "reges" - Koenige" - karaliai.

Bet monarchinė sistema išsivystė tik su Mindaugo tėvu, Rimgaudu, kuris yra miglotai minimas XII-to amžiaus pabaigoje ir XIII-to amžiaus pradžioje. Tikra vakarų krikščioniška monarchija atsirado su šiuo sūnumi ir jis yra žinomas istorijoje kaip išmintingas karalius. Tačiau faktai rodo, jog Mindaugas jau gavo stiprią valdžią ir iš stiprių rankų⁽⁶⁾. Iš to matosi, jog jų laikais respublikinė valdymo sistema buvo panaikinta. Ir po Lietuvos karaliaus vainikavimo, suvienijus kraštą ir panaikinus protėvių (baltų) senąją valdymo sistemą, Lietuva iškyla ir pasižymi kaip didelė ir galinga imperija.

Mano nuomone, čia prasideda mūsų istorikų klaida. Šiandien visi sutinka, jog Lietuva buvo didelė ir galinga imperija, ypač militariškai atžvilgiu ir savo teritorijos plotu. O XV-me amžiuje jinai, visai subrendus, pasidaro galingiausia Europos valstybė. Bet, deja, niekur neminimi jos imperatoriai. Argi tikrai mes jų neturėjome?

Imperatorius, paviršutiniškai žiūrint, suprantamas kaip koks karalių karalius, bet tai didelė klaida. Imperatoriaus titulus iškilo pirmą sykį su Oktavianu, kurio ištisas pavadinimas ir titulus buvo: "Imperator Caesar Divi Filius Augustus"⁽⁷⁾. Iki Augusto-pirmojo Romos imperatoriaus "imperator"⁽⁸⁾ nereiškė monarchinės sistemos titulo, o tik tą, kuris eina priešaky kariuomenės, jos vadas. Visi Romos konsulai, diktatoriai, pretoriai, turėjo "imperium". Šiandien galėtumėm to žodžio reikšmę išversti gal "komendantu" ar "generolu". Imperium turėjo tik tai, kuris ėjo priešaky kariuomenės, buvo jos vadas, kuriam laikinai Romos seimas suteikdavo militarinę komandą.⁽⁹⁾ Tai nebuvo joks valdytojas, nei valdytojo titulus, o tik tai reikė teisę vesti kariuomenę. Jis neturėjo valdžios, ši priklausė seimui: senatoriams ir magistratoriams, o šie pastarieji buvo išrinkti gyventojų per balsavimą respublikiniu būdu. Šie neturėjo "imperium" o, tik tai "potestas"⁽¹⁰⁾ arba valdžią be fizinės jėgos.

Reikia atsižvelgti į vieną detalę: Roma iki Julijaus Cezario (Julius Caesar) nepažino vieno atskiro asmens-valdytojo, būtent, nors ir buvo respublika, neturėjo jokio prezidento šių dienų prasme, o vėliau pasižymi kaip imperija, bet taip pat neturėjo jokio imperatoriaus. Ją valdė seimas "senatus", kuris, kilus pavojui respublikai, suteikdavo šešiams mėnesiams ar metams — priklausomai nuo pavojaus didumo — paskirtam konsului teisę vesti kariuomenę su "imperium" ("cum imperio"), nors patys senatoriai neturėjo "imperium" (buvo "sine imperio"), turėjo tik tai "potestas" (cum potestate").

Pirmas Romos monarchas (diktatorius), tas kuris paėmė visą valdžią, atseit, "imperium" ir "potestas": j vienas rankas, kaip tik buvo Julijus Cezaris. Ir sekantieji Romos valdytojai yra istorijoje žinomi kaip Cezoriai; tik tai daug vėliau jie buvo iškelti kaip imperatoriai su monarchine sistema, gaudavo purpurinę mantą su simboliška lazda. Ir tik antroje Romos imperijoje, arba Bizantijoje, po Konstantinu, imperatoriaus titulus gauna visą savo monarchinę reikšmę. Bizantijos imperatoriai pasisavino iš Persijos (Seleucijos) orientališką paprotį karūnuotis⁽¹¹⁾. O šis simboliškas aktas, vakarų Europoje išsivystė su imperatoriaus titulu, ir pirmą sykį įžengia į Europos tradiciją, su visa dabartine reikšme ir simboliškumu, tik tai 800-tais metais, kada Popiežius Leonas III-sis uždeda karūną ant Karolio Didžiojo galvos.⁽¹²⁾

Bet nedaug valstybių imperatoriaus titulą priėmė, pavyzdžiui Rusija turėjo "Carą"⁽¹³⁾, Vokietija — "Kaizerj", kas nereiškia ką kitą kaip tik romėnų "Cezarių". Matome, kad šis žodis susilygina su imperatoriaus reikšme ir pasidaro jo sinonimas. Egiptiečiai turėjo "faraonus", persai "Šachą" arba "Ša-in Ša", turkai "Sultoną" ir "Pašą", o lietuviai turėjo savo vyčių kunigą, o visos tautos valdytojų nuo Vytenio laikų — kada išsivystė tradicinė monarchinė valdžia — iškyla "Didysis Kunigaikštis", o provincijų valdytojai gaudavo nuo šio teisę valdyti kaip Didžiojo Kunigaikščio vasalai ir vadinosi "Kunigaikščiai", be jokios būdvardinės kvalifikacijos.

Tų laikų "kunigas" nebuvo dvasininkas arba dvasios tėvas; kunigas buvo laisvas pilietis⁽¹⁴⁾, o vėliau valdytojas. Tikybos reikaluose arba religijos srityje egzistavo: žyniai, vaidilos, aukuriai, kriviai, krivaičiai, o kai kurie rašytojai kalba apie "Krivų-Krivaitj" kaip kokį "Pontifex Maximus"⁽¹⁵⁾. Jie turėjo autoritetą vidaus reikaluose ir kaip tikybininkai duodavo įsakymus ir baudavo nusikaltėlius. Po katalikų tikybos įvedimo ir Lietuvos susivienijimo su Lenkija, kada ta valdytojų klasė virsta sulenkinta "bajorija", Lietuvos dvasininkai ir naujosios tikybos plėtėjai įgauna "kunigo" dabartinę reikšmę. Ir mes šiandien žinom, kaip lietuviai pamilo ir gerbia krikščionių kunigą. Susiliejus valdytojui ir dvasininkui į vieną reikšmę, per jų pastangas ir trisų pradedame suprasti savo kalbos kilumą ir tautos istoriją.

III

Reikia nemišyti imperatoriaus titulu su karaliaus titulu, nors šiandien abu reiškia monarchinės sistemos valdytoją. Bet "REX"⁽¹⁶⁾ yra žinomas nuo graikų laikų; jų "polis" (miestas) turėjo "rex" kaip ir patį etruskų Roma.⁽¹⁷⁾ Bet "Rex" — karaliaus

titulą su karūna katalikiškoje Europoje tebuvo galima gauti per Popiežiaus rankas, kaip tai atsitiko su mūsų Mindaugu, kurį vainikavo Kulmo Vyskupas Henrikas. (18)

Karaliai remdavosi aristokratija krašto valdyme ir skirtumas tarp abiejų titulų yra ypatingai toks: "imperium" ir "imperator" romėnų teisėje reprezentuoja juridinę valdžią. Jis tautos vardu valdo ir, viskas kas jo užkariauta, pasidaro tautos turtu. Gi karalius (rex) reiškia pačią valdžią ir viskas, ką jis užkariauna, yra jo ir jam priklauso.

Aišku, jog Europos imperatoriai, tapę autokratais amžiams bėgant, mažai tesikreipė į tautą, bet visuomet valdė tautos vardu, o ne kaip karaliai, tautos savininkai. Štai ir yra svarbiausias skirtumas tarp abiejų monarchinės sistemos valdovų. Be to, karaliai feodalinės Europos amžiuje pripažino Romos dvasinį autoritetą, o imperatoriai laike save tikybės protektoriais. O taip "imperium" ir "imperator" apibūdina milžinišką teritoriją ir didelę militarinę jėgą.

Nors mažai težinom apie lietuvių tikybą prieš krikštą, bet yra davinų, jog mūsų didieji kunigaikščiai, nors elgėsi kaip tikri imperatoriai, bet mažai teatreipdavo dėmesio į savo pavaldinių religiją ir vidaus tvarką, kurią bene visur vedė tam tikra klasė (19), kuri neturėjo "imperium", o bet turėjo maždaug "potestatem". Žinome, kad Traidenio broliai buvo krikščionys ir pripažino Romos autoritetą, o pats Traidenis, nors kai kurių rašytojų laikomas karaliumi, buvo pagonis. Tai rodo, kad anų laikų Lietuvoje kunigaikščiai ne visuomet drįso kištis į tuos vidaus reikalus ir, iki Vytauto Didžiojo didieji kunigaikščiai laikėsi savo soste stipresni, kol nelietė religijos.

Be to, negalima pamiršti, jog lietuviai buvo visi laisvi, neturėjo tų laikų viduramžinės Europos luomų arba klasių, ir dirbamos žemės visiems užteko. Pirmieji vergai atsirado istoriniame amžiuje, bet šie buvo tikrai karo belaisviai ir dirbo kunigaikščio dvaruose (20)

IV

Istorijos ir teisės mokslas mums suteikia žinių, jog pasaulyje žmogus gimė visur laisvas ir aukščiausių klasių nebūta; gyventojai buvo lygūs ir su vienodom teisėmis. O bajoriški titulai pasirodė Europoje ciesorių laikais Romoje, kada imperatoriai pradėjo teikti "Dux" titulus savo įgaliotiniams, kurie jų vardu valdė tam tikras paskirtas žemes ir provincijas, o šios buvo žinomos kaip "ducati" (21). Taip panašiai atsitiko ir Lietuvos imperijoje. Susidarė nuolatinė kariuomenė, kuri jau XI-to amžiaus pabaigoje nebebuvo laisvų vyrų organizuojama, kilus pavojui, ypač iš slavų pusės. O XII-me amžiuje jau atsiranda tvirtovių ir jose buvo laikoma nuolatinė įgula. O kunigaikščiai turėjo visuotinę raitelių kariuomenę ir kviesdavo kunigaikščius, kunigus, rykius ir vyčius į pagalbą karo metu.

Atsikėlus vokiečių ordinui į Pabaltijį, visai užsibaigė taikos dienos ir ramūs laikai, o todėl tiems karininkams nebeliko laiko žemę dirbti; jis iškilo į valdytojus ir kariuomenės vadus. Tada, kaip ir Romoje, jie gavo, ar geriau pasakius, pasisavino "imperium".

Mes Lietuvoje neturėjome romėnų ir frankų aristokratijos titulų; mūsų kariuomenės ir karo vedėjai, o taip pat kiti valdytojai, turėjo savotiškus titulus, kaip antai: rykiai, vyčiai, kunigai ir kunigaikščiai. Nuo Mindaugo laikų jau iškyla aukštoji "nobilitas" (bajorija) ir kaip tik iš šios pasižymi pirmieji Lietuvos Imperijos vadovai. Nors davinų šiuo reikalu niekur nerandu man žinomuose šaltiniuose.

JAUNOJI LIETUVA

Kur šiandieną Jinai?
Miega jos milžinai;
Po žemių jų ilsis krūtinė.
Kaip po audrų didžių,
Kad ant marių plačių
Užmiega vilnis paskutinė.

Kur garsioji šalis
Varius savo vilnis
Lig Dono ir Marių Juodųjų?
Vienas garsas tiktai,
Vien apžėlę kapai
Beliko iš amžių senųjų.

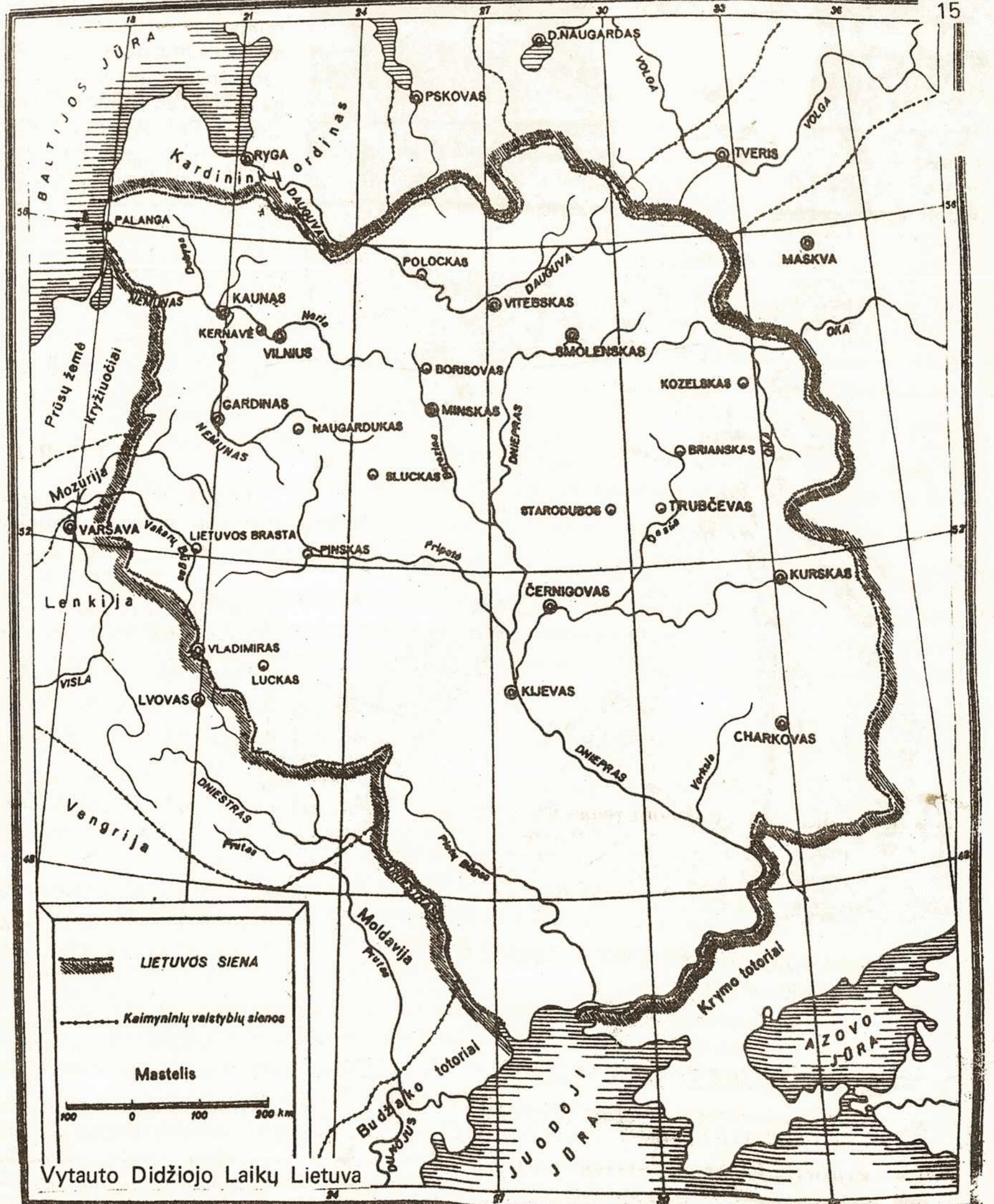
Miega bočių šalis.
Apsiniaukus naktis
Tiek amžių kaip jai nebešvinta...
Veltui meldi aušros,
Miršta balsas maldos,
Vien gailios tau aušros krinta.

Gedimino laikus
Vaidelutis garsus
Prikeltų, ... bet kur vaidelutis?
Aukso kanklių balsai
Nebeskamba visai,
Ir dainių giesmynas menkutis.

O tačiau Lietuva
Tik atbus gi kada:
Ne veltui ji tiek iškentėjo.
Kanklių balsą išgirs,
Miegąs kraujas užvirs;
Nes Kryžius gyvatą žadėjo.

Skausmuos jėgos išaug,
Atgimimo sulauks:
Jau blāvosi orai aptemę.
Tik į darbą greičiau.
Tik mylėkim karščiau.
Tik, vyrai, pajudinkim žemę.

Maironis

muose, bet savaimė aišku, jei turėjom sukurtą karalystę ir suteiktą vyresniam Lietuvos valdovui karaliaus karūną, tai galima tikėti, jog buvo įvesti "Šventosios Romos ir Vokietijos Imperijos" tradiciniai bajoriški titulai karaliaus aristokratijai, kurie vėliaus kaimynų rašytojų vartojami; iš tų šaltinių pirmieji Lietuvos istorikai įneša į mūsų istoriją tuos svetimtautiškus titulus.

Su kunigaikščiu Traideniu įsikuria galutinai monarchinė sistema, vėlesnieji sekėjai, broliai Vytenis ir Gediminas, šis pastarasis aiškiai vadinamas Karaliumi. ⁽²²⁾ visai sucentralizuoja valdžią – "cum imperio" – "cum potestate" – savo rankose, o mažesnieji kunigaikščiai

Vytautas Didysis (1392 – 1430) – J. Mackevičiaus pav.

ar vyčiai jau nebedrįsta prieš juos triukšmauti, pripažindami jų centralinę valdžią. Tad visai nenuostabu gi, kad kaimynai, įausdami tų valdovų galią, ne tik pradeda ieškoti Lietuvos valdovų pagalbos, bet pasidaro jų vasalais ir net įsijungia į "Imperium Lituanorum". Ir štai Vytautas Didysis į Tannenbergą atveda ne tik Lietuvos pagrindinę kariuomenę, bet ir vasalus-totorius ir, kaip pavaldinius: gudų, rutenų ir rusų kunigaikščius, kuriuos geriau pavadintumėm "principes" ir "duces", kadangi jie jau X-me amžiuje buvo graikiški krikščionys ir, nors save laikė mažais karaliais, ⁽²³⁾ vis dėlto priėmė Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio autoritetą. O be to, pati lenkų – kaip alijantų – kariuomenė irgi buvo vedama ne ko kito kaip Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio, kuris, nors neturėjo imperatoriaus simboliško titulo, bet "cum imperio", imperatoriaus teisę vesti tą milžinišką kariuomenę prieš Ordiną ir jo alijantus. Ir štai 1410 metais tarp Grunvaldo ir Tannenbergo kaimų Lietuvos Imperatoriaus – didžiausiam to amžiaus mūsų – amžiams sutriuškino vokiečių pretenziją pasisavinti visas Baltijos pakrantes.

Eidamas prie galo su šia, mano nuomone, nepaprastai įdomia tema, prašau, mieli skaitytojai, nesijuokite iš šio menko straipsnio ir jo, be jokios pretenzijos, autoriaus, bet rimtai įsigilinkite į tą istorinį faktą, pagalvokite šaltai apie čia iškeltus davinius, kurie remiasi rimtais šaltiniais. Juk turėjome imperiją nuo Baltijos iki Juodųjų Jūrų. Tai buvo didžiausia XV-to amžiaus Europos valstybių teritorija; tos valstybės monarchai, arba, jei taip norite, didieji kunigaikščiai, susibičiuliavo su vakarų Europos karaliais ir net karūnuotais imperatoriais; puotaudavo, medžiodavo ir net susigiminau, visur jausdamies lygūs, ir buvo laikomi lygūs. Ar gali jie likti ir toliau antros rūšies valdovais? ⁽¹⁴⁾ Esame jau tokie maži, jog dar priimame "Lituanorum Ducatus" ir "Lituanorum Dux", kurie yra mums kaimynų brukami? Ar nemesime visas tas nesąmones į nebevertojamų popierių krūvą ir įpilietinsime mūsų Didžiuosius Kunigaikščius kaip valdovus, tikrus IMPERATORIUS, kokius mes pažįstame Romos, Bizantijos ir Persijos istorijoje?

Jau laikas pašalinti ir nusikratyti to mūsų kaimiško kuklumo ir menkumo, kas per amžius Lietuvos kaimynų mums buvo brukama, visokiais būdais įrodinėjant, su intencija sumažinti mūsų didžiąją praeitį, kad esame kokia tai menka gentis ar merdinti ūkininkų tautelė ir kad tokiais ir liksime ateity.

Antanas Gaulia

P. S. Ši paskaita buvo skaityta Literatūros būrelio popietėj.

L I T E R A T U R A

Kad skaitytojas negalvotų jog aš čia išmaniau kokias nesąmones, vien patriotiniais sumetimais ar kokio nors sentimentalumo vedamas, duodu bibliografiją, arba literatūrą, kuria pasirėmiau, radęs tam reikalui visus atsakymus šiose rimtose mokslo knygose:

- 1; 24: Prof. Antanas Klimas (Rochesterio un-tas): Pašalinės įtakos Lietuvos istorijos ir kalbotyros moksluose;
- 2: A. Alekna: Lietuvos Istorija;
- 3; 19: Dr. Marija Gimbutas (Kalifornijos un-tas): The Balts;
- 4; 18:20: Dr. V. Daugirdaitė - Sruogienė: Lietuvos Istorija – Lietuva amžių sūkury;
- 5; 22; 23: Roger Portal (Prof. Sorbonos un-te): Os Eslavos – Povos e nações;
- 6: Prano – Lietuvos Istorija;
- 7; 8; 17; 21: M. Rostovtzeff (Prof. Yalės un-te): Historia de Roma
- 9; 10: Vandick L. da Nóbrega (Prof. da Un-de Federal do Rio de Janeiro e da lingua e literatura latina na Faculdade Pedro II) Compendio de Direito Romano;
- 11: Steven Runciman (Prof. Cambridge un-te): A Civilização Bizantina;
- 12: Pierre Lafue: Historia da Alemanha;
- 13: Prof. Stuart Ramsay Tompkins (Okahoma un-tas): Russia através dos tempos – Desde os Citas até os Soviets;
- 14; 15: Jean Maclère: Pais do Cavaleiro Branco;
- 16: Arnold J. Toynbee: Helenismo – História de uma Civilização.

LIETUVIŠKOJI ŠEIMA YRA MAŽOJI LIETUVA,
KURIOJE AUGA ATEITIES TAUTA

TIESA IR GYVENIMAS

KRISTAUS KARALYSTĖ ŽEMĖJE IR MES JOJE

Jokiame žmonių sukurtame ir surežisuotame vaidinime nerasi- me įdomesnių dalykų, kokių randame įsižiūrėję į gamtą. Nors yra daug prirašyta, bet žmogus dar neaprašė visko, kas yra žemė- je. Gamtos bendras vaizdas yra didingas, o detalės yra begaliniai įdomios. Kur sekama Tvorėjo sukurta tvarka, ir vadinamoje ne- gyvoje gamtoje, ir augmenijoje, ir gyvūnijoje ir žmogaus prigim- tyje yra prasminga harmonija. Visa kita tvarinija seka tą tvarką savaimė, mes sakome: neturėdama savęs ir savo prigimties sąmo- nės. Ta prigimties tvarka žmogų visada tiek žavėjo, kad jis net garbindavo negyvus ir gyvus daiktus.

Žmogus turi privilegiją savęs ir savo prigimties sąmones. Gy- vendamas sąmoningai jis patiria iš savo gyvenimo daug sėkmės, daug džiaugsmo. Turime prisipažinti ir prisiminti, kad žmogus dar nepasiekė tiek, kad savo prigimtyje viską suprastų savo pro- tu. Tenka pasigelbėti Dievo pamokymais-apreiškimu.

Ką žmogus praranda nesirūpindamas suprasti Tvorėjo nustaty- tą tvarką ir ją sekti. Per tą klaidą žmogus pasiekia savo sieloje to pat, ką ir gamtoje. Gamtoje žmogus nieko nesukūrė, nepagerino, o gamta tik naudojasi. Kas įvyksta, jeigu naudojasi. Kas įvyksta, jeigu naudojasi neišmintingai? Naudingų ir gražių miškų plotai paversti nenaudingais tyrais, anglies ir metalų kasyklų plotais taip nuniokoti, kad žmogus pats nedrįsta net kešintis ten atkurti tvarką. Praeis daug laiko, kol gamta pati kaikur atitaisys žmogaus padarytos netvarkos pėdsakus, o daug kur, vietoje buvusios gra- zios turtingos gamtos, gal ir liks amžini tyrai. Vietomis, kur bu- vo tikri gamtos muziejai, kur smulkios gyvūnijos, augmenijos nė gamtininkai nė vietos gyventojai net vardais visų nepavadino, žmogus padarė kultūrinės pievas-vietoje tos turtingos gamtos pa- sėjo vienos rūšies šiurkšią žolę jam tarnaujantiems gyvuliams pa- šerti.

Panašiai vyksta žmoguje ir jo gyvenime. Nepaisydamas Tvorė- jo sukurto tvarkos ir savo tikrosios paskirties, gyvena, kaip jam atrodo, labai praktiškai: nevargina galvos aukštesniais dalykais, išigyja šiek tiek medžiaginių menkniekių, šiek tiek patenkina kū- niškus polinkius. Tėks žmogus tačiau neturi net nuovokos kiek jis netenka kitokių – dvasinių išgyvenimų, malonumų. Iš tokio gyvenimo lieka tik tiek, kaip iš žmogaus savanaudiškai nušalintos gamtos.

Visi žinome, kad žmogus negema viską žinąs, viską mokąs. Apie viską žinome, kad įvairių dalykų reikia mokytis. Reikia mo- kytis ir save pažinti, suprasti tikros laimės turinį, kelius jos siek- ti. Kalbant apie pasaulinius malonumus ir vidinius išgyvenimus yra įdomi patirtis daugelio jaunų žmonių. Tokių ir panašių, kaip Amerikos buv. Valstybės Sekretorius John Foster Dulles – ne-

kataliko sūnus tapęs kunigu jėzuitu galėtume suminėti daug, ku- rie turėdami atvirus kelius į pasaulinę karjerą, padorų ir patogų gyvenimą pasaulyje, jo pabandę pasigedo pilnesnės laimės ir jos rado patenkindami ne kūno, o sielos siekimus. Gyvenimo tikrą prasmę ir džiaugsmą galima rasti visokiame luome, visokiame pro- fesijose, jeigu žmogus supranta Dievo sukurta tvarką ir ją gyve- na ne vienpusiškai, o atitinkančiai žmogaus pilną paskirtį.

Kristaus Valdovo šventė yra ne kitu tikslu ir prasme, o mums priminti, ko turime paisyti savo gyvenime, prie ko derintis siek- dami prasmingo laimingo gyvenimo. Kai žmogus to paiso, tai net ir tada, kai lieka jau tik fizinės kančios ir vargas, jo dvasiniai iš- gyvenimai nesibaigia. Jie neapleidžia žmogaus iki mirties, o tiki- me, kad bus dar pilnesni kitame gyvenime. Daug kitų, bet ir šios mintys telpa Kristaus karalystės sąvokoje.

Vysk. V. Brizgys

REGIONINIS VYSKUPAS KRONIKOS PASIRODYMO PORTUGALIŠKAI PROGĀ

“CRONICA”, ELO DE UNIÃO E AMIZADE

Aos carissimos irmãos da Comunidade lituana, venho desejar a paz e todo bem em Nosso Senhor Jesus Cristo.

É com alegria que acompanho as promoções e atividades desta comunidade pedindo a Deus que cresça sempre em união e continue irradiando a todos os grandes valores que possui.

Eis que vem à luz a nova iniciativa da comunidade, a publicação da “Cronica da Igreja Católica na Lituânia”. Há de contribuir para a maior união e animo dos membros da comunidade lituana, difundindo entre todos a consciência dos valores comuns desta pátria heróica.

A Comunidade lituana é uma bênção para os que a conhecem e com ela se relacionam. Ela nos ensina a adesão à fé com coragem e heroísmo, manifestando o primado dos valores do espírito que justificam a vida humana. Para além dos bens aparentes aprendemos a valorizar acima de tudo a fidelidade a Deus, o amor a liberdade e o respeito a vida.

Deus na sua providência guia os homens e conduz a sua Igreja no serviço à humanidade.

A escolha do novo papa, João Paulo II, nascido em uma pátria que possui tantos valores em comum com a Lituânia, é para o mundo um imenso dom de Deus. Em poucos dias a atenção da humanidade se voltou para os países heróicos do Leste cristão. Deus quer que os homens descubram de novo a força da fé, a constância nas dificuldades e a esperança que nada pode destruir.

Após Paulo VI que carregou com tanto amor os sofrimentos do mundo, surgiu João Paulo I que reacendeu nos homens a esperança. Agora com o Papa Karol Wojtyła os homens recebem de Deus a graça de valorizarem a fé acima de tudo nesta vida e a vontade firme de viverem coerentemente com esta fé.

A comunidade lituana certamente se alegra vendo como Deus convida os países heróicos do Leste a contribuírem para a renovação do inteiro Povo Cristão. Num mundo onde os homens buscam o próprio conforto, são inconstantes no bem e constroem uma sociedade egoísta e consumista, surge agora uma nova luz que vem das comunidades fervorosas do leste europeu.

Permita Deus que nós também no Brasil saibamos aproveitar a graça do Espírito Santo que se comunica a todos pela presença e pelo testemunho dos nossos irmãos na fé. Que a comunidade lituana continue sendo para todos nós a expressão viva desta ação do Espírito de Deus. Para tanto há de colaborar muito este novo veículo de união e amizade que agora é editado.

† Luciano Mendes de Almeida
Bispo Regional-Belém -SP.

LITERATŪRA • DAILĖ • MOKSLAS

Petras Babickas

DAINOS AIDAS

Šis eilėraštis rašytas prieš 50 metų. Buvo išspausdintas 1929 m. Kaune išleisto deklamacijų knygelėje 'Jie – jums'. – Dabar poetas gyvena Rio de Janeiro "eremito" gyvenimą, bet turi daug naujų eilėraščių parašęs.

Kai vélaus vakaro metu
aidėjo tolumoj daina,
ir klausémés jos aš ir tu,
ir siela laimés kupina
Lyg veržés iš ribų kietų,
apgaubta meilés paslaptim;
daina aidėjo ir kartu
mūs sielas šauké su savim,
tada vos girdimai paklausiau.
Tu suvirpėjai, ir mačiau, kaip greit
užsimerké blakstienos, ir prisiglaudus
prie krūtinés tu tyliai tyliai prašnabždėjai,
ir aš menu, kaip praskambėjo tavasis balsas lyg varpelis:
"Klausyčia amžinai dainos, nes tu, brangusis, su manim".
Aš tylėjau.
Prabégo dienos, naujos kilo, daina viliojanti nutilo,
palikusi sparnuotą aidą ..
Ir kai norėjau mielą gaidą
vél savo sieloj atgaivint,
kad laimés burtus vél gražint
nedrąsiai vél tavęs paklausiau..
Mačiau, kaip veidas apsiblausęs
greitai išbalo suvirpėjo.
Tylėjai tu, bet kaip nuo véjo,
kurs neša audrą padausiais, nuvysta žydinčios gélelés,
taip nyko mano sieloj jausmas, taip nesenai skaisčiai žibėjés.
Aš tylėjau..
Tylėjau aš, nors blaškés siela,
kankinos skausmo labirintuos,
nes nei akimirkai nurimti

nejstengé manoji géla,
ir nors krūtinėj kerštas šélo
ir nors žaibai ugnies plaštakém
man degino akis ir veidą.
bet. mano laimés saulé leidos,
stebūklo laukiau, dar tikėjau ir tylėjau..
Ir tik kai žvaigždés aukštumoj virpédamos, žemę žiūri,
o medžiai tamsūs ir paniūre
ramiai užmiega ir nutyla,
kada nuo pievų rūkas kyša
ir pasakas sléniuose kuria,
tada klajoja mano siela dainos aidų išsilgus ieško,
būtosios laimés ieško kelio,
nors sielvartas man širdj gelia
– aš tyliu. niekam nesiskundžiu,
tik praeities aidus minédams
pats sau kartoju netikédams:
"Kaip miela ir gražu tada mums buvo,
bet žuvo. . žuvo."

Kaunas, 1928 m.

PRISIMINKIM BUVUSĮ KONSULĄ DR. P. MAČIULI

Rugpiūčio mėn. 20 d. Š. Amerikėje, Kalifornijoje, mirė 83 m. amžiaus buvęs São Paulo Lietuvos Konsulas Dr. PETRAS MAČIULIS, kuris Brazilijos lietuvių istorijoje yra palikęs laiko dulkių neužpustomus pėdsakus. Dar ir šiandien jo veiklos paminklai tebestovi – lietuviškos mokyklos, Lietuvių Sąjunga Brazilijoje. Velionis buvo Sąjungos organizatorius, mokyklų statytojas. Kaip kiekvienas veiklus visuomenininkas, taip ir Dr. Mačiulis turėjo draugų, gerbėjų ir priešų. Jis nebuvo užsidaręs tarp konsulato sienų. Artimai santykiavo su lietuviais, dalyvaudamas organizacijų susirinkimuose, valdybų posėdžiuose.

Gabus ir judrus buvo kaip diplomatas. Jam visų ypač įstaigų darys buvo atviros, ypač kad jis gerai mokėjo keletą svetimų kalbų.

Keliems dešimtams metų praėjus, galima šaltai vertinti Dr. Mačiulio veiklą. Jis yra vertas Brazilijos lietuvių prisiminimo. Per jo iniciatyvą pastatytas mokyklas perėjo šimtai lietuviško jaunimo.

P. Ragažinskas

BUS IŠLEISTAS VENANCIJAUS ALIŠO RINKTINĖS POEZIJOS TOMAS

Poetas Venancijus Ališas – Prel. Aleksandras Arminas savo kūryba, savo vardą jamžino lietuvių literatūros istorijoje. Anot poeto K. Bradūno, jis yra pirmaeilis šio amžiaus lietuvių poetas, vienintelis ir labai originalus savo tropiškuoju motyvu mūsų literatūroje. Tai pats geriausias reprezentantas Pietų Amerikos lietuvių kūrybinio žodžio.

V. Ališo rinktinės poezijos tomą redaguoja poetas K. Bradūnas. Čia tilps dar niškur nespausdintų eilėraščių, rastų po mirties rankraščiuose. Platesnį įvadą parašys Ališo bendraklasis, rašytojas Antanas Vaičiulaitis.

Knygos spausdinimo išlaidas padengti yra pasižadėję V. Ališo gimnazijos metų bendraklasiai ir draugai. Draugų ir gerbėjų jis turėjo ir Brazilijoje. Norintieji prisidėti prie spausdinimo išlaidų padengimo ir rinktinės poezijos tomo įsigijimo, prašomi kreiptis į prel. P. Ragažinską, Vila Zelinoj. Telefonas: 274-2295. Laiškams: Caixa Postal 5481, 01000 São Paulo.

Rachel Portella Audenis

LITUÂNIA

Sei que tu choras, minha pátria amiga,
Sei que soluças, quando o mar balança.
Que o vento uíula, o pinheiral fustiga,
Os sinos choram e... de chorar não cansa.

Sei que não mais ao despertar do dia,
Saúda o sol o camponês audaz.
Que os estorninhos quando o tempo esfria,
Morrem nas bétulas, não emigram mais.

Sei que distante da charrua ecôa
Triste lamento ao rasgar o chão.
Que no machado o lenhador entôa
Funéreo canto em seu coração.

Sei que fugiram das florestas tuas,
Os passarinhos que cantavam lédos.
Porque das árvores hoje as hastes nuas
Não há mais sombras, não há mais segredos.

Sei que não mais os namorados sonham
Roseos castelos a perlustrar amores.
Sei que nas plagas que os teus rios banham
A flôr silvestre não tem mais olôres.

Sei que a balada que as ovelhas soltam
É tão magoada como a voz do sino.
Sei que os pastores quando as flautas tocam
Choram as aves monocórdio trino.

Sei que os poetas já não cantam mais
Tuas canções sentimentais e belas.
Porque a musa não tem madrigais
E o éstro chora outras canções singelas.

E tudo chora a mesma dôr pungente.
Chora a criança a mendigar o pão.
Chora o velhinho sua dôr premente.
— Envolto em crepe, chora o Pavilhão..

E eu também choro, adotiva embora.
Sou também filha, por amor aos teus.
— Sómente uma Féra tua dôr não chora
Porque é Monstro e não conhece Deus.

Não chores mais oh! Lituânia, escuta:
O mal também um dia passa e cansa.
E a sorte às vezes também se permuta..
E n'alma nunca morre a esperança.

Sei que tu choras, oh! Lituânia triste.
Que tudo chora e quam chorar não há-de?
Passam os homens... porém Deus persiste
— Para volver a tua liberdade.

H: Mošinskienė

AR ŽINOTE,

kad 1948 m. "Mūsų Lietuva" išleido poeto Venancijaus Ališo sonetus "Pietų Kryžius" — trečiąją lyrikos knygą, iliustruotą dail. Vlodo Vijeikio, spausdintą Arte Gráfica "Lituania" Ltda, São Paulo?

Venancijus Ališas — A.A. prel. Aleksandras Arminas, kurio gimimo 70 metų sukaktis yra š.m. gruodžio m. 9 d., savo laiku buvo irgi "Mūsų Lietuvos" bendradarbis ir redaktoriaus pavaduotojas. Jo kūrybos palikimas yra keturios knygos: Sėnto Varpai, Anapus, Pietų Kryžius ir Cascata Cristalina, Saulės Kalvarijos buvo rengiamos spaudai ir tur būt neužilgo jeis į JAV-ėse ruošiamą Venancijaus Ališo PŪEZIJOS RINKTINĖ.

Atžymėjimui dar vieno "Mūsų Lietuvos" nuopelno, ir poeto šviesian atminimui, čia duodame vieną sonetą iš rinkinio "Pietų Kryžius":

BALSAS

Žvėris, nasrus prieš jauną delčią pražiodinęs,
Siaubingai stūgauja kalnuos. Nuo riksmo dreba
Rasa ant palmės dailiai iškarpyto lapo
Ir sauso okeano akmeninės bangos.

Blankioj šviesoje tarytum dvi žarijų lysės,
Sužydusios ledinėm vakaro lelijom.
Nutilk, nurimk, Širdis laukinio aido bijo,
Kuris pernakt joje baisy griausmu trunkysis.

Bet balsas tas nerimsta. Kartais net atrodo,
Kad gauna vis naujos jėgos ir sėlti ima,
Lyg išsiveržę iš gelmių ugniniai klodai.

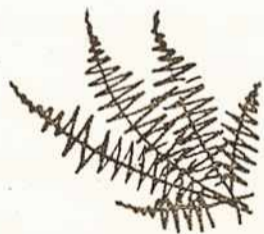
Nebegirdėti jau né vandeny užimo..
Naktis jo kupina — nuo krašto ligi krašto —
Ir ménuo danguje su žvaigždėmis užgėsta.

TALKA "MŪSŲ LIETUVAI" (1948 – 1958)

Rašo Inž. dail. Mikalojus Ivanauskas iš U S A

Prisiminus Braziliją: Ilha das Flores, Campo Limpo ir sostines São Paulo ir Rio de Janeiro, prabėga mintyse daug vaizdų, kurie galėtų būti surašyti į daugelį tomų romaną, nors ir nebūtų kam jo skaityti. Čia paminėsiu išvadą tų minčių, kurios Braziliją mini kaip kraštą, kuriame galima gyventi laisvai, kūrybingai, sveikai ir prasmingai. Pasitaikysieji nedatekliai, kaip ir visur kitur, atsiranda tuomet, kaip emigrantas neišmoksta greitai valstybinės kalbos ir yra be profesijos. Kol susirandi savo vietą ir apsistoji, kartais tikrai pasakiškieji dalykai klojasi. Pav. vienas geros širdies lietuvis industrialas kvietė mane dirbti į jo "Keramikos" fabriką. Nuvažiavęs radau mulo sukamą molio minkytuvą, rankomis gaminti plytas. Antras siurprizas man buvo, kai beieškant darbo, vienas lietuvis diplomuotas inžinierius (didžiosios firmos skyriaus vedėjas) pats nepriėmė ir užprotestavo mane priimti į braižyklą. Beieškodamas darbo, užsukau į iškabų dirbtuvę pabandyti savo laimės. Savininkas liepė man duoti keletą mažų metalinių pabaltintų plokščių ir tekstą, o pats išėjo. Stengiausi padaryti, kiek galima, tiksliau ir gerai. Rodos pasisekė. Bet meisteris pamatęs, kad jau grįžta savininkas, ėmė ir viską nutrynė su terpentinu. Vos širdis neplyšo iš apmaudo. Įlėjęs savininkas ir pamatęs, kas atsitiko, nusijuokė ir padavė man vizitinę kortelę ir tarė: "Eik ten, tau darbo suradau". Padėkojau ir taip pradėjau savo profesijoje dirbti. Atsimenu, kaip Jundiai priemiesčių lietuviai darbininkai griežtai man įsakė: "Pradėk čia dirbti tik savo profesijoje". Tuos tautiečius buvau sutikęs beieškodamas "Keramikos fabriko". Tai aukso tiesa, galiojanti visame pasaulyje.

III Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso (1976) metu lankiausi São Paulo su ekskursija iš USA. Buvo labai malonu ir vėl pamatyti dideliai pažengusį miestą, jo bažnyčias, muziejus, Zoo, Institutą Butantā, parkus ir aplankyti pažįstamus prietelius ir draugus. Aplankiau, taip pat, ir paskutinį darbavį, kuris iš karto nepažino, bet po tolimesnio pasikalbėjimo ir prisiminimų praeities laikų kvietė grįžti dirbti jo firmoje su tuo pačiu atlyginimu, kaip ir Chicagoje. Po to vykau į sukalbėtą "interviu" su laikraščio "A GAZETA" Meno skyriaus redaktore Maria Silvia. To pasikalbėjimo rezultate, "A Gazeta" atspausdino du po pusę puslapio straipsnius: 12 de Janeiro de 1976 "Fotografia ou Pintura" ir 14 de Janeiro "A Pintura da Chama" su 5 iliustracijomis. Kongreso metu teko susitikti ir su buvusiu "MŪSŲ LIETUVA" redaktoriumi, Prel. Pijum Ragažinsku. Tuomi prisimenu mūsų glaudų bendradarbiavimą spaudoje. Žmogus valstybininkas ir suprantas lietuvių tautos aspiracijas. "MŪSŲ LIETUVA" laikraštyje tilpo daug mano iš kultūrinio gyvenimo ir spaudos recenzijų. Sąryšyje su rengimu Pirmosios Lietuvos Architektūros parodų Miesto Centrinėje Bibliotekoje ir Palácio dos Estados, no Ibirapuera (žiūrėti PENKIASDEŠIMTMETIS – CINQUENTENÁRIO 1926-1978) buvo spausdinami "MŪSŲ LIETUVA" serija straipsnių apie Lietuvos architektūrą ir jos istoriją, be to Lietuvos Istorijos ir Kultūros Schema. Kiek pastebėjau čia USA

P. Ragažinskas

LIETUVIŲ KULTŪROS MUZIEJAUS REIKALU

Kam to muziejaus reikia?

Sutelkti visus dokumentus, liečiančius lietuvių kultūrinę veiklą Brazilijoje. O ta veikla buvo ir yra šakota ir įvairi. Buvo organizuojamos ir statomos mokyklos, bažnyčia, leidžiami laikraščiai, organizuojamos įvairaus pobūdžio organizacijos, chorai, vaidintojų grupės, sportas, surinkti baudžiauninko gyvenimo darbo dokumentus kavos plantacijose. Muziejuje turėtų būti bent po vieną egzempliorių lietuviškų laikraščių, liaudies meno pavyzdžių.

Kiek dar įmanoma, surinkti jau neveikiančių organizacijų dokumentus, protokolus, nuotraukas, chorų suruoštų koncertų, vaidin-

Dail. inž. Mik. Ivanauskas 1976 m. Jaunimo kongreso metu Butantano institute laiko rankose nenuodingą gyvatę "Muçurana".

tokios schemas yra vartojamos muziejuose ir švietimo parodose. Rengiant istorinių įvykių sąrašus, būtinai reikia būti objektyviais, ką negalima pasakyti apie "MŪSŲ LIETUVA" Nr. 51 SEMANÁRIO ir "PENKIASDEŠIMTMETIS" atspausdinto 1925-1976 "Iš Brazilijos lietuvių gyvenimo" metmenis. Be to "MŪSŲ LIETUVA" spaustuvėje atspausdinau brošiūrą "ARQUITETURA LITUANA". Į portugalų kalbą ją vertė rašyt. A. Arminas ir vienuolis kun. A. Ausenka. Abu yra jau mirę. Toji knygelė yra įregistruota USA Washingtono Valstybinėje bibliotekoje ir atžymėta "A Lithuanian Bibliography" by Adam e Filomena Kantautas, 1975 ir Lietuvių Enciklopedijoje.

Bene sunkiausias ir nedėkingiausias darbas buvo lietuviškos spaudos platinimas. Nieks ir nieks to viso neįvertina, o gal ir nereikia Džiaukis, kad pylos negavai.

"MŪSŲ LIETUVAI" linkiu ir toliau stovėti tautos sargyboje
1978.X.24 Mik. Ivanauskas

tojų suvaidintų veikalų programas, lietuvių rašytojų rašiusių Brazilijoje veikalus, dailininkų, ypač padovanotų lietuvių visuomenei paveikslų, kongresų, jaunimo stovyklų dokumentų. Muziejuje turėtų atsispindėti visa Brazilijos lietuvių kultūrinės veiklos istorija.

Studijuojantis jaunimas, norėdamas rašyti lietuviškomis temomis, kultūros muziejuje galėtų rasti reikalingos medžiagos.

Šio straipsnio autorius buvo pasiruošęs rašyti sukaktuviniam "M. L." nr. apie Brazilijos lietuviškos spaudos ideologinį bei politinį veidą. Bet nepavykus surasti seniau leistų laikraščių pasirinktos temos teko atsisakyti.

Tas pat gali atsitikti ir rašančiam kurio choro istoriją. Reikalingos yra programos ir laikraščiai. Neturint muziejaus, ar archyvo, rašymas yra neįmanomas. Tas pat norinčiam rašyti lietuviškų mokyklų istoriją.

Šiaurės Amerikos kaikiuriuose universitetuose yra taip vadinami "lietuvių kambariai". Tikrumoj maži lietuviški muziejai.

Čia galėtų tilpti lietuvių ir portugalų kalbomis reikšmingesni veikalai Lietuvos problemomis, diagramos, statistikos.

Muziejaus organizavimo problemoms svarstyti turėtų būti sudaryta komisija iš visų organizacijų atstovų.

Vienas iš 'pergyvenimų', skaitytų vienam Literatūros ratelio popietį

Alqirdas Mošinskis

IŠ TOLIMOS PRAEITIES

Man tada buvo 12, o mano broliui Vytautui tik 10 metų – iš Petrapilio persikėlus, mūsų šeima Charkove visų pirma apsigyveno prie Šimanskio fabriko esančiame bute. Prisimenu milžinišką fabriko kiemą, per kurį reikėdavo pereiti, einant į mūsų gyvenamus namus, kurie stovėjo atokiai, aptverti, ir apsupti medžiais. Tame kieme triūso keletas šimtų darbininkų azijatų, daugumoje kurdų. Jie dėvėjo nepaprastai spalvingus, palaidus drabužius, panašius į chalatų, ir ant galvos turėjo apvalias mažas, irgi spalvotas kepurėtes. Tie spalvoti gražūs drabužiai, prie tokių sunkių ir nešvarių darbų su laiku plysdavo, susidėvėdavo, susitepdavo, – neturėjo jie jokių, kaip kad dabar naudojami, darbo drabužių. Atrodė man lyg kokios tai šventės ar karnavalas, tiek buvo įvairumo, ryškių spalvų.

Fabriko didelėse salėse, prie tekimo staklių dirbo daugiausia europiečiai, rusai ir ukrainiečiai. – ten mums buvo uždrausta eiti, – bet kieme galėjom būti, stebėdami iš tolo sunkų tų jaunų azijatų darbą: jie dviese nešdavo ant medinių neštuvų kokius tai metalo gabalus, kokias tai mašinų dalis ir t.t. Tais laikais nebuvo darbo mechanizacijos, konvejerių, kaip kad dabar yra fabrikuose, ir šimtai žmonių vilko nuo ryto iki vėlyvo vakaro sunkias naštas. Su jais nebuvo galima susikalbėti rusiškai, nei ukrainietiška, buvo tam reikaliui tikri vertėjai irgi azijatai, kurie šiek tiek mokėdavo rusų kalbą.

Fabriko apsaugą sudarė kaukaziečiai, irgi dėvėdami savo spalvin-

1978:X:17
Cleveland, OHIO, U.S.A.

Didž. Gerb. "Mūsų Lietuva"
redaktoriui kun. Gavėnui

Gautu laišku iš p. Mošinskienės esu paskatinta nors trumpais išsireikškimais atsiliiepti į Jūsų pageidavimą:

Kai po karo audrų 1948 m. atsiradus, vienintelei, galimybei išvykti į laisvą nuo karo ir bado grėsmės, kraštą – saulėtąją Braziliją, mano šeimos keturiukė – pakėlė bures... São Paulo mieste radome prieglobstį tarpe draugų iš senų laikų ir visą būrį energingų lietuvių šeimų iš NAUJŲ ir SENŲ ATEIVIŲ, kurie buvo įsijungę į lietuvių kultūros puoselėjimą. Vila Zelinos Liet. Katal. Bažnyčios lietuviškoji parapija ir „Mūsų Lietuva“ savaitraštis (tai tikra lietuviškoji krivulė) žavėjo mane.

Darbo rankų, iš įvairių sričių, nebuvo niekur per daug. Lietuvių kolonijos šviesi šiluma gaubė ir mus gelbėjo nugaltėti sunkias naujo gyvenimo sąlygas.

Ant pečių naujo lietuvių ateivio dar gulė svetimybės kalbos našta. Taigi:

– Aš tikiu, kad aš su mano šeima buvau viena iš tų smulkių bet spalvingų, žiedų lietuvių kultūros vainiko, kuris buvo pinamas iš mūsų dvasios išteklių atsineštų iš Lietuvos žemės tuo metu jau pavergtos.

Su pagarba

Vlada Stančikaitė-Abraitienė

gus drabužius, bet jau visai kitokio stiliaus: aukšti auliniai batai, vietoj šliurių, ant krūtinės labai gražus sidabru papuoštas kišenytės šoviniam, aprempti drabužiai, ant galvos milžiniškos juodo kailio kepurės.

Su jais rusiškai irgi sunku buvo susikalbėti, tačiau lengviau negu su kurdais. Jie buvo labai ištikimi, drausmingi ir labai mylėjo mano tėvą. Jų vyresnysis buvo labai mandagus, švelnus ir labai malonus žmogus, vardu Achmed, ir su mumis, vaikais kalbėdamas, nuolat šypsojosi tokia gera, simpatiška šypsena. Bet esmėje, tie kaukaziečiai irgi buvo iaukiniai žmonės, – ir kartais savitarpy labai susiginčydavo. Nešiodavo prie šono kaukaziškiu papročiu labai gražius ir labai aštirus durtuvus, vadinamus "kinžal", su artistiška papuoštom rankenomis ir makštimis. Kai susiginčydavo, išsitraukdavo tuos peilius ir eidavo muštis. Aš to nemačiau, bet mano brolis netgi kėta buvo liudininku tokio mūšio. Laimei, greit atsiradęs jų vyresnysis juos perskyrė ir nuramino.

Buvo pasakojama, kad dar prieš mūsų šeimos atvykimą į Šimanskio fabriką, bet tėvui jau tenai atvykus, – kilus neramumams po rusų revoliucijos 1917-ųjų metų, subruzdę darbininkai ant karučių savo nemėgiamus viršininkus ir inžinierius į gatvę, o kaikuriuos įmetė į geležiai lydinti krosnį, į ugnį. Mano tėvas buvo darbininkų mėgiamas, nes buvo su jais visuomet atyčius, mandagus ir teisingas, ir kantriai išklausedavo jų skundų ir pageidavimų, neturėdamas savyje tos arogancijos, kuri taip dažnai buvo sutinkama pas rusus inžinierius.

Kaukaziečiai be abejo matė ir suprato kokie atėjo laikai, ir dažnai mums kartodavo, kad mums nėra ko bijoti – jis mus visuomet užtars ir apgins nuo bet kokios saivalios. Nors mums, atrodė, ir nebuvo ten jokio pavojaus, bet revoliucijai įsisiūbavus ir gamybai dėl žaliavos trūkumų susitrukėdžius, tėvas vėliau tą fabriką paliko, ir mes išsikėlėm gyventi į Čaikovskio gatvę.

Aprūpinimas maistu laike karo ir dar revoliucijos oradžioje, kol dar gyvenome Šimanskio fabrike, buvo pakenčiamas, bet paskui palaipsniui užėjo infliacija, kainos nuolat kilo ir kilo, ir prasidėjo visokie trūkumai.

Apsigyvenus Čaikovskio gatvėje, prasidėjo visokie trūkumai, ir suirutė. Mieste valdžia, vokiečiams išėjus, buvo jau bolševikų, bet miestas keletą syk laike tų kelių metų ėjo iš rankų į rankas, ir taip keletas metų iš eilės keisdavosi valdžia. Po vokiečiu užėjo neilgam ukrainiečiai, ju irgi būta visokių partijų, ir jie kovojo tarp savęs. Vėliau iš pietų atėjo baltųjų generolų armijos, kurie kovojo ir prieš bolševikus ir prieš ukrainiečius, o kartais net priemiesčius užpulda vo "Batko" Machno bandos – šis anarchistas turėjo apie 40.000 žmonių armiją, arba geriau sakant, bandą. Jos centras buvo Guliaj – Polė; iš tenai jisai darydavo puolimus prieš visus, prieš Denikino armiją, prieš bolševikus ir prieš ukrainiečius.

Blogiausia pasidarė, kai užėmus miestą bolševikams, Leninui paskelbus dekretą apie pinigų panaikinimą – iš viso pinigai pasidarė be jokios vertės. Tėvai gavo kažkokias aprūpinimo korteles ar knyguotes, bet laike kelių dienų visos krautuvės ištuštėjo, prekių nebebuvo, ir krautuvės, – tada jos dar vadinosi kooperatyvais – visai užsidarė kuriam laikui. Maistą galima buvo gauti tik pas kaimiečius, arba tik pas spekuliantus, mainais už daiktus, kas buvo griežtai draudžiama.

Atsimenu, kad išvakarėse valdžios pasikeitimo, kai baltoji armija turėjo apieisti miestą, mes abu vaikai išgirdome žmones šnekant, kad mieste, kažkokiuose ten kariškuose sandėliuose, dalina maisto atsargas gyventojams už dyką, tad nieko nelaukdami, net tėvams nieko nepasakę, mudu abu su broliu paėmėm savo rogutes, vienintelę transporto priemonę kurią, turėjom, ir tenai nuvykome. Ir tikrai koks tai senyvas ponas, pusiau kariškai apsirengęs, davė mums visą maišą makaronų. Sunkus, labai didelis buvo maišas, ir mudu vos galėjome tas rogutes iš viso patempti. O gatvėse, saulei pašildžius, sniegas pradėjo tirpti, pasidarė šlapdribė, purvas, tokia sniego ir vandens košė, ir teko rogutes tempti jau ne per sniegą, bet per šlapią bruką. Tempėm tą maišą daugelį kilometrų iki mūsų namų, niekas to maišo iš mūsų nebandė atimti, nes tokių kaip mes buvo šimtai ir tūkstančiai: žmonės tempė maišus miltų, cukraus ir visokių kitokių gėrybių. Mūsų kojos peršlapo kiaurai, o nuo nepakeliamo ir nuo neįprasto mums vaikams įtempimo, abu išprakaitavom, bet vis dėlto tą maišą atvilkome iki namų. Tai buvo džiaugsmas namie. O mano tėvas labai stebėjosi, ir paskui jau Lietuvoj dažnai mums tą įvykį primindavo, pasakodamas ir pažįstamiems su pasididžiavimu. Makaronai buvę geros rūšies, nesugedę ir labai skanūs.

Halina Mošinskienė

VISIEMS MIELA, VISIEMS DRAUGIŠKA

Tokia yra ir lieka mums visiems Karolė Pažėraitė (gim. 1903. VIII.6. Krasnike, Liublino gub.) rašytoja, duktė mokytojo Bernardo Pažėros.

Pradėjusi dirbti 16 m. amžiaus, mokytojavo iki 1925 m. Nuo 1927 m. dirbo užsienio reikalų ministerijoje raštvede (nuo 1938 m. Lietuvos Pasiuntinybėje Varšuvoj ir vėliau Maskvoje).

1948 m. atvyko į Braziliją. gyveno porą metų pas brolių Edvardą. Maskui 2 1/2 metų mokytojavo Liet. Sąjungos Brazilijoje išlaikomoose mokyklose: Mookoje ir Vila Beloje. Kasmet suruošdavo po bū spektaklius, kurių 2 viešus su apmokamais bilietais.

‘ Iš mokyklos pasitraukiau kai kurių asmenų. nemėgstančių patriotinės veiklos, spiriamą’ – tai pačios Karolės žodžiai’.

Pirmieji jos eilėraščiai ir novelės pasirodė studentų spaudoje 1925 slapyvardžiu Ežerų Karalaitė. 1936 m. išėjo jos autobiografinė apysaka ‘ Nusidėjėlė’ – jaunimui skirta knyga. Antrąją laidą ši apysaka išleista 1953 m. Australijoje. 1948 m. Vokietijoje pasirodė romanas ‘Liktūnas’ kuriame sprendžiama eugenikos problema. Brazilijoje išleido patriotinių novelių rinkinį. ‘Didvyrių žemė’. 1971 m. Čikagoje išleistas romanas ‘Anapilio papėdėje’. Spaudai paruošti du romanai ‘Svetimi vėjai’ ir ‘Tropikų malda’.

Karolė, kaip mes įpratę ją vadinti buvo baigusi 1927 m. Kauno Pavasario gimn. ir 1931 m. išklusė V D Universitete Lietuvių bei prancūzų kalbų bei literatūros kursą.

Tais metais, man tik ką įstojus į tą fakultetą kaip tik ir teko su ja susipažinti, prancūzų literatūros seminaruose pas prof. Vladą Dubą – Kad ir iš tolo, bet likome draugės, bet kai 1953 m. atvykau į S. Paulį iškart suartėjome, nes Karolė įtraukė mane į bendrą visuomeninę lietuvių veiklą.

Jai patiko mano rašiniai, ragino būtinai spausdinti juos ‘Mūsų Lietuvos’ laikraštyje.

Karolė tuo metu jau buvo ‘M. Lietuvos’ korektorė. – Skaitytojas gal nežino, kad kai surenkami visi straipsniai ir paruošti lapai spaudai, ateina korektūros darbas. Reikia ištaisyti netaisyklingai atspausčius žodžius, raides ir skiribos ženklus. Tai yra kruopštus darbas reikalaujantis pirmiausia gero žinojimo lietuvių kalbos gramatikos ir sintaksės, ir akylumo – atydumo skaitant tekstą. Pastabumas – pirmoj vietoj.

Karolė tuo atveju buvo nepamainoma ‘M. Lietuvos’ pagelbininkė. Dažnai, kai ryto metą nunešdavau straipsnį ‘M. Lietuvos’ spaustuvėn (anais laikais Av. Zelina patalpose, kai visa prirūkusi nuo žibalo dūmų šildant spaudimo mašiną) rasdavau ją palinkusią ties rašomuoju stalu užverstu lapų lapais betaisančia straipsnius, straipsnelius...

O be to, jinau paruošdavo būtinai literatūrinės pamainos – kiekviename nr. būdavo duodami bent 3 lietuvių poetų eilėraščiai. ‘Atkarpoje’ buvo spausdinami metinių rašytojų apysakos arba šiaip rašiniai, o dažnai ir ištisi romanai. Paskutinis buvo spausdintas V. Mykolaičio-Putino ‘Sukilėliai’ – išleista Lietuvoje 1957 m. Kas domėjosi – galėjo tokiu būdu turėti visą tą knygą – sudarytą iš ‘atkarpos’.

Karolė atliko šiuo atveju didelį patį nedėkingiausių darbą, bet ir pagrindinį – lietuvių kalbos grynumą mūsų spaudoje. – Mokėti lietuviškai, bet kaip – gal galima pasididžiuoti prieš svetimtaučius, bet kalbėti tikra, gryna lietuvių kalba, tai yra pasididžiavimas išėivijos prieš brolius gyvenančius Lietuvoje ir ‘M. Lietuvos’ pareiga tęsti Karolės darbą toliau. – Jei turime portugalų k. skyrių. jaunimui’ tebūnie jis portugalų taisyklinga kalba. O mūsų lietuvių – teišlieka gryna be svetimybų be žargono. Karolė tuo tikrai džiaugsis ir gėrėsis.

Karolė Pažėraitė gyvendama Brazilijoje buvo ne vien užsiėmusi ‘M. Lietuvos’ laikraščio turinio paruošimu ir korektūra. Ji tuo pat laiku buvo ir lietuvių išėivijos spaudos bendradarbiė kt. kontinentuose: – Draugas, Tėviškės Žiburiai, Kristaus Laivas, Darbininkas, Laiškai Lietuviams ir kt.

Aktyviai dirbo prie lietuvių parodų S. Paulyje paruošimų, kurių pirmoji įvyko bene 1952 m. (ir vėliau dar dvėjose.) Ji buvo viena iš organizatorių Arte Sacra Lituana religinės parodos 36-tojo Tarpautinio Eucharistinio Kongreso metu 1955 m. Rio de Janeiro. –

ŠAUKIU LIETUVŲ BURTIS PRIE LIETUVIO,
IR GYVĄ ŠIRDĮ PRIE GYVOS ŠIRDIES,
KAD TAMSIAME VIDURNAKTY NEŽUVE
RYTMEČIUI PAKILTUME GYVENTI IR ŽYDĖT

B. Brazdžionis

Draugiška visiems, marum, ramaus būdo – ji liko visų mūsų širdyse, nors paliko mus dėl ‘geresnės ateities’ bene 1961 metais.

Nepamiršo mūsų. – Lankėsi po to bene 2 kartus dar Brazilijoje. Paskutinį kartą prieš 2 metus su savo broliu Kaziu iš Australijos. – Visi prašėme jos čia pasilikti, bet jinau – įpratusi likti savarankiška nuo jaunystės savo privatumu grįžo į jį. –

Pasipiktinimą keliantis ‘chuliganų’ užpuolimas pakirto Karolės jėgas. Šiaip taip ‘išsikapsčiusi’ iš sunkių galvos sužalojimų – šandiena jinau yra globojama p. Biskių Čikagoje. Kur link jinau apsispręs? ..

Bet tikrai būtų gražu, kad ‘M.L.’ jubiliejų švenčiant, visi skaitytojai ir rėmėjai sudarytų komitetą ar kasą paremti tai mūsų kukliai bendradarbei, kad iš čia susidėję bent po 1 dol – 20 cruz.) nusiųtume jai kaip padėką kiekvieną mėn. už jos darbą (kuris buvo niekada neapmokamas). – tai padėtų prie jos gaunamos pensijos – senatvės pensijos, ir nebereikėtų senutei svetimus vaikus globoti. –

Aš pasiūliau – skaitytojai spreskite.

MŪSŲ ŽINIOS

ML GARBĖS LEIDĖJAI

SPAUDA yra vienas svarbiausių įrankių LIETUVYBEI IŠLAIKYTI. Spauda jungia lietuvius į vieną lietuvišką šeimą, informuodama apie lietuvius pasauly ir Lietuvoj, palaikydama lietuvių kalbą – papročius – kultūrą, skatindama kovą už Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimą.

“MŪSŲ LIETUVA” be pašalinės paramos negali išsilaikyti. Todėl

- kiekviena lietuviška ORGANIZACIJA,
- kiekviena lietuvių vedama FIRMA,
- kiekvienas susipratęs TAUTIETIS

teįaučia kaip tautinę garbę būti nors vieno ML numerio GARBĖS LEIDĖJU.

ML 1978 M. GARBĖS LEIDĖJAI

1. Adv. Algirdas Sliesoraitis
2. Inž. Kęstutis ir Nynpha Sipavičius
3. Inž. Kazys Audenis
4. Petras ir Jurgis Tijūnėliai
5. Pp. Aušra A. ir Otto Adolf Simkevičius
6. P. Anelė Baužienė
7. P. Mečys Paleckis Jr.
8. PLIAS Brazilijos skyrius
9. P. Stasys Meliūnas
10. P. Petronėlė Vosylienė (iš Campinas)
11. P. Pranas Šukys
12. Pp. Marija ir Stasys Remenčiai
13. P. Antanas Firavičius (iš Toronto)
14. P. Jonas Bratkauskas
15. Pp. Marytė ir Aleksandras Bumbliai
16. Palangos skautų vietininkija

sugiedojo lietuviškų giesmių. Paskui užkandžiai, “churrasco”, šventės tortas, viskas pakilioj nuotaikoj. Aplanke ne tik šeiminių sodybą, o ir kitų artimų tautiečių kiemus (Magilos, Maželio, V. Tatarūno), svečiai būtų norėję dar ilgiau pabuvoti, jei ne vakaras ir baimė susigrūdimo kelyje.

Tokie subuvimai labai naudingi jungti po platųjį São Paulą išsisklaidžiusius tautiečius, kurie tik tokiom progom susitinka (dažnai net po keilolikos metų nesimatymo) ir atnaujina bičiulystės ryšius.

Ir iš ML puslapių geriausi linkėjimai laimingiems sukaktuviniams.

CURSO DO IDIOMA LITUANO POR CORRESPONDÊNCIA

Informações:

Caixa Postal 4421
01000 SÃO PAULO SP

IŠVYKA KAUKAJON

Sekmadienį lapkričio 12, Kaukajon, Birutės ir Jono Bagdžių sodyboj, sugužėjo, jei ne pusė S. Paulo, tai tikrai pusė Zelinės (choristai, broliukai, sesutės, bičiuliai, net ir prel. Pijus). Nors ir oras nebuvo šventiška nusiteikęs, vistiek suvažio 40 automašinių ir šventėj dalyvavo apie 120 svečių. Buvo norima vienoj dienoj atžymėti JONO BAGDŽIAUS, REGINOS BAGDŽIUTĖS ir RIČARDO BAGDŽIUKO gimtadienį.

Asmeninės lietuvių parapijos klebonas, kun. Pr. Gavėnas, atlaikė Mišias, per kurias maldininkai

MIŠIOS

už a.a. ANASTAZIJA ir JUOZA SAŠNISKUS bus laikomos lapkričio 19 d. 8 val. šv. Kazimiero parapijos koplyčioje.

Užprašė Romualdas Sasnikas.

REELEJA DEPUTADO FEDERAL ADHEMAR DE BARROS FILHO Nº 102 - ARENA

Natural de São Paulo - Capital

Filho do ex-Governador Adhemar de Barros e Dna. Leonor Mendes de Barros

Bacharel em Química pela USP - Empresário

Parlamentar desde 1966

Ex-Secretário de Estado dos Negócios da Administração.

Brazilijos lietuvių skautų šventėj negalėjo dalyvauti, kaip buvo pažadėjęs, ADHEMAR DE BARROS FILHO, tačiau dalyvavo jo žmona su keliais augštais palydovais. Da. Luiza Helena De Barros viešai perdavė jo linkėjimus lietuviams:

ADHEMAR DE BARROS CUMPRIMENTA A COLONIA LITUANA

SVEIKINIMAI SKAUTAMS

Brangios sesės ir broliukai skautai.

Dėl sveikatos stovio, negalėdamas asmeniškai dalyvauti taip svarbiose sukaktuvėse širdingai sveikinu linkėdamas didžiausio pasisekimo, gražios pažangos skautiškame veikime.

Lai jus lydį entuziazmas darbe kuris yra verta pasišvęsti ir dirbti.

Budékime

Edv. Pažera

ŠKAUTŲ ŠVENTĖ

Šeštadienio (lapkr. 11 d.) vakare S. Paulo Palangos Vietininkijos skautai atšventė lietuvių skautų Brazilijoje įsikūrimo 45 metų sukaktį.

Meninę programą atliko mažieji vilkiukai ir paukštytės vadovaujami Sandros Saldytės. Skaučių chorelis palydėjo kelias dainas solistams Robertui Saldžiui ir Klaudijui Butkui, o taip pat ir vaidinimėj.

Po programos sekė vaisės, bingo ir šokiai.

Platesnis šventės aprašymas bus sekančiame ML numeryje.

NAUJOS LIETUVIŠKOS JUOSTELĖS -CASSETTES

C-03 MAIRONIS - Eilėraščių rinkinys. Deklamuoja aktorius Laimonas Noreika.

C-04, C-05, C-06 M.K. ČIURLIONIS (1875-1911):

Simfoninės poemos „JŪRA“ ir „MIŠKE“, kūriniai fortepionui, liaudies dainos chorams.

C-07 ŠVENTA NAKTIS - tradicinės ir naujos kalėdinės giesmės. Palydi tekstas-knygutė.

GAUNAMA ML REDAKCIJOJ ir per SPAUDOS BALIŲ

MŪSŲ ŽINIOS

BL BENDRUOMENĖS
PRANEŠIMAS

Šiuo pranešama, kad 1978 m. lapkričio 28 d., 20,30 val. Mookoje, rua Juatindiba, 28, yra šaukiamas VISUOTINIS IR PILNAS senosios ir naujosios BLB tiesinųjų darbų bei Revizijos komisijos SUSIRINKIMAS.

Yra kviečiami šie asmenys

Pijus Butrimavičius
Vincas Banys
Arnaldas Zizas
Pranas Gavėnas
Geny Žarkauskas
Joana Satkūnas
Antanas Gaulia
Juozas Šeškevičius
Algimantas Saldys
Alfonas D. Petraitis
Juozas Čiuvinas
Petras Šimonis
Angela Joteikaitė
Pijus Ragažinskas
Liudas Ralickas
Stasys Ralickas
Jonas Tatarūnas
Vitas Tumas
Magdalena Vinkšnaitienė
Petras Žarkauskas

São Paulo, 1978.XI.13 d.

Alg.Saldys p-kas

Mielas skaitytojau,
ar jau užsimokėjai
ML prenumeratą?

LIETUVIŠKOS SPAUDOS RĖMĖJAI
YRA SAVOS TAUTOS GYNĖJAI

Buvo prašyta portugališkai mokančio jaunimo paruošti trumpą apžvalgą apie lietuvių spaudą Brazilijoje ML-vos 30-mečio proga, tikslu pasiųsti vietinei spaudai. Ir buvo pasiųsta JORNAL DE VILA PRUDENTE, RONDA JORNAL, GAZETA DE VILA PRUDENTE, JORNAL DA MOÓCA, A VOZ DO BAIRRO, O SÃO PAULO.

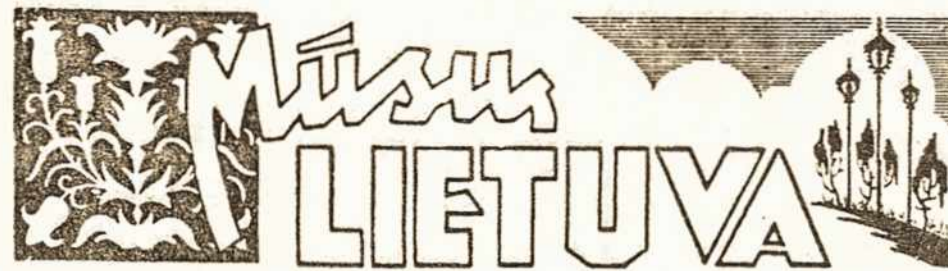
SAJUNGA

Aliança Lituana Bras.

RUOŠIA PIETUS

IMIGRACIJĄ PRISIMINTI

Rua Lituania, 67, Moóca
1978-XI-26 13,00 val.

1948

30

metų

1978

SPAUDOS ŠVENTĖ

Lapkričio (Novembro) 19 dieną

JAUNIMO NAMUOSE

11 val.: Mišios už spaudos darbuotojus
12 val.: Spaudos balius Jaunimo Namuose
– Įvairi programa
– Loterija
– Gros lietuviška muzika

Savo dalyvavimu, tarp kita ko, paremsi LIETUVIŠKĄ SPAUDĄ

Šio ML numerio
Garbės Leidėjas

ANNA VERA ir JONAS TATARŪNAI

30 metų vedybinio gyvenimo sukaktuvių proga.

Jedviem nuoširdi padėka ir geriausi linkėjimai.

ML redakcija ir administracija

Redakcija dėkoja visiems, kurie, iš arti ir iš toli, taip ma-
loniai prisidėjo prie šio ML sukaktuvinio numerio suredega-
vimo.

Ypatinga padėka p. H. Mošinskienei, kuri įstengė sukviesti
ir sulaukti šin darban senus ir daug nusipelnčius ML ben-
dradarbius.

Prel. Pijus Ragažinskas, turįs daug medžiagos ML-vai, pa-
rašys vėliau apžvalgą tema "Brazilijos lietuvių spaudos ide-
ologinis veidas".

Išėjusi su šiuo dvigubu numeriu, ML vėl pasirodys tik už
dvių savaitių, lapkričio 27 dieną.

SEMANÁRIO NOSSA LITUÂNIA

MŪSŲ
LIETUVA

Caixa Postal 4421
01000 São Paulo, SP

Diretor responsável
VYTAUTAS BACEVIČIUS

Redige: Equipe Editorial
Administrador: Stanislao Šileika

METINĖ PRENUMERATA: 210 kr. GARBĖS PRENUMERATA: 1.000 kr.
Paskirto numerio kaina: 5,00 kr. Užuojaus ir sveikinimai nuo 100 kr. pagal
didumą. Dėl kitų skelbimų tartis su administracija. Cekius rašyti: "Stanislao
Šileika" vardu.

Straipsnius ir korespondenciją redakcija taisy, pertvarko savo nuožiūra. Ne-
naudoti raštai gražinami tik autoriui prašant. Pavarde pasirašyti straipsniai
nebūtinai išreiškia redakcijos ir leidėjų nuomonę. Už skelbimų kalbą ir turi-
nį redakcija neatsako. Laikraštis spausdinamas pirmadienį; vietinės žinios
ir pranešimai 9-10 puslapiams redakcijai įteiktini ne vėliau kaip iki sekma-
dienio vakaro.